

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Proces konstrukce identity na příkladu Italů
žijících v ČR**

Michaela Kratochvílová

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michaela Kratochvílová

Hospodářská politika a správa

Název práce

Proces konstrukce identity na příkladu Italů žijících v ČR

Anglický název

Construction of identity on the example of Italians living in the Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem práce bude přiblížit proces konstrukce identity cizinců, na příkladu italské menšiny v České republice. Práce bude analyzovat faktory, které tvorbu identity podporují – vztah k většinové kultuře, jazyk, zvyky a tradice. Data budou získána z polostrukturovaných rozhovorů s vybranými zástupci dané menšiny. Výzkum bude soustředěn na subjektivní vnímání každého informátora a na faktory ovlivňující jejich identitu.

Metodika

Vlastní výzkum bude proveden kvalitativní metodou ve formě polostrukturovaných rozhovorů se zástupci italské menšiny žijícími v České republice. Po získání potřebných informací bude provedena analýza rozhovorů.

V teoretické části bude využita technika sběru sekundárních dat. Jedná se o prostudování již existujících materiálů, především odborné literatury, publikací a článků.

Rozsah textové části

40 – 50 stran

Klíčová slova

asimilace, identita, imigrace, Itálie, Italové, kolektivní identita, menšina, multikulturalismus, národní identita, stereotypy

---

Doporučené zdroje informací

BERGER, Peter; LUCKMANN, Thomas. Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění. 1. vyd. Překlad Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 214 s. ISBN 80-859-5946-1.
BITTNEROVÁ, Dana a MORAVCOVÁ, Mirjam Eds.. Etnické komunity: integrace, identita. Vyd. 1. Praha: FHS UK, 2011, 359 s. Agora (Univerzita Karlova), sv. 7. ISBN 978-808-7398-135.

GELLNER, Ernest André. Nacionalismus. 1. vyd. Překlad Hana Novotná, Petr Skalník. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 133 s. ISBN 80-7325-023-3.

ŠATAVA, Leoš. Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace. Vyd. 2., Ve SLONu 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 215 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 43. ISBN 978-808-6429-830.

THIESSE, Anne-Marie. Vytváření národních identit v Evropě 18. až 20. století. 1. vyd. Překlad Pavla Doležalová. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 263 s. Politika a společnost. ISBN 978-807-3251-185.

Vedoucí práce

Mgr. Lucie Macků

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2014

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan PEF ČZU

V Praze dne 24. 11. 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Proces konstrukce identity na příkladu Italů žijících v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27.11.2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Macků za odborné rady, cenné připomínky a vstřícný přístup při psaní této práce. Rovněž bych chtěla poděkovat všem informátorům, kteří mi věnovali svůj čas a byli ochotni poskytnout dané rozhovory. Nakonec bych touto cestou ráda poděkovala svým rodičům za finanční a psychickou podporu při mém studiu, i během vypracovávání bakalářské práce.

Proces konstrukce identity na příkladu Italů žijících v ČR

Construction of identity on the example of Italians living in the Czech Republic

Souhrn

Práce chce přiblížit proces konstrukce identity cizinců na příkladu italské menšiny žijící v České republice. První část práce se zabývá teoretickým shrnutím pojmu identity, stereotypů, migrace a multikulturalismu. Cílem praktické části je přiblížit způsob, jakým si Italové v cizí zemi konstruují a jak vnímají vlastní identitu. Práce prezentuje vnímání postavení cizince ve společnosti a vztah, který má cizinec k nové zemi, ve které žije. Výpovědi informátorů jsou v práci řazeny do okruhů, jako jsou stereotypy, rodina, jazyk, vztah k dané komunitě, náboženství, svátky a zvyky, národní kuchyně a diskriminace. Bakalářská práce využívá kvalitativního výzkumu ve formě polostrukturovaných rozhovorů s deseti Italy dlouhodobě žijícími v České republice.

Summary

Goal of the thesis is to describe construction process of strangers on Italian minority living in Czech Republic. First part of the thesis is about theoretical summary of definitions like identity, stereotypes, migration and multiculturalism. Goal of practical part is defining the way Italians construct their identity in foreign country and how they perceive their own identity. It presents perception of social status of stranger in society and relationship, which stranger has with his new country within he lives. Responses are sorted to topics, like stereotypes, family, language, relationship with community, religion, holidays and traditions, national cuisine and discrimination. The thesis uses qualitative research methods in the form of half-structured interview with ten long-living Italians in Czech Republic.

Klíčová slova: Identita, multikulturalismus, stereotypy, asimilace, imigrace, menšina, kolektivní identita, národní identita, Italové, Itálie

Keywords: Identity, multiculturalism, stereotypes, assimilation, immigration, minority, collective identity, national identity, Italians, Italy

Obsah

1	ÚVOD.....	10
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	11
3	TEORETICKÁ ČÁST	14
3.1	Identita	14
3.1.1	Kolektivní identita	16
3.1.2	Etnicita jako druh kolektivní identity	19
3.1.3	Národní identita	21
3.1.4	Národ a nacionalismus.....	23
3.2	Multikulturalismus.....	26
3.3	Stereotypy a předsudky.....	27
3.4	Migrace	28
3.5	Pojem italské identity.....	29
3.6	Italové v České republice.....	30
4	PRAKTICKÁ ČÁST	32
4.1	Vztah k České republice a důvod stěhování	32
4.2	Vztah k Itálii	36
4.3	Identita	38
4.4	Stereotypy	39
4.5	Vztah k italské komunitě v České republice.....	43
4.6	Rodina.....	45
4.7	Jazyk	47
4.8	Náboženství	50
4.9	Svátky	53
4.10	Zvyky	54
4.11	Kuchyně.....	55
4.11.1	Kultura stolování.....	58
4.12	Diskriminace	59
5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	60
6	ZÁVĚR	62

7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	64
7.1	Literatura.....	64
7.2	Internetové zdroje	68
8	PŘÍLOHY	69
8.1	Příloha č. 1: Seznam základních otázek do polostrukturovaných rozhovorů	69

1 ÚVOD

Již od středověku byly mezi oblastí Itálie a Čech obchodní tepny, které jsou funkční až do dnešní doby. Itálie je jedním z hlavních partnerů České republiky nejen na poli obchodu, ale i kultury, turismu a diplomacie. V České republice fungují stovky italských firem a obchodních uzlů, ale je to i jedno z oblíbených míst Italů jak pro dovolené, tak pro hledání pracovního uplatnění (Katedra romanistiky, 2012, romanistika.upol.cz). Existuje tedy mnoho důvodů, proč se zajímat o italskou komunitu v České republice.

V období globalizace je studium a pochopení jiných národností a menšin na daném území důležitým faktorem nejen pro poznání vlastní kultury, ale také je zásadní pro kvalitní harmonické soužití mezi majoritou a minoritou. Cílem takového soužití je najít způsob vzájemného porozumění, respektu a uvědomění. Uvědomění pramení z toho, že na světě nejsme sami, nejsme všichni stejní a je nezbytné naučit se respektovat ostatní. Minoritní skupiny jsou vystaveny tlaku vlastní identity, kdy se jejich okolí mění, a z nich se stávají *ti druzí, oni*. Bakalářská práce *Proces konstrukce identity na příkladu Italů žijících v ČR* se snaží odpovědět na otázku, jakým způsobem si minoritní skupina Italů na území České republiky konstruuje a vnímá svoji identitu vzhledem k cizímu prostředí, v kterém se nachází.

V teoretické části budou představeny koncepty a teorie identit a pojem *italské* identity. Dále se práce zabývá pojmy multikulturalismu, migrace, stereotypů a předsudků. V praktické části jsou zobrazeny výsledky z provedených rozhovorů, jejich analýza, zhodnocení a závěr.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem bakalářské práce je zjistit podobu identity Italů žijících v České republice. Práce se zabývá faktory, které tvorbu identity ovlivňují a které jsou při tvorbě identity podstatné. Jedná se především o jazyk, zvyky, tradice a jejich udržování, náboženství a jejich vztah k České republice i k rodné zemi. Práce se snaží vymezit problematiku procesu identifikace cizinců a jejich způsob vyhledávání svého *italského*, popřípadě *českého Já*. Zabývá se také důvody, které vedly informátory k přestěhování do České republiky, jejich způsobu integrace a případné diskriminace.

Nezbytností bylo určení techniky sběru sekundárních dat. Práce se neobešla bez podrobného prostudování již dostupných informací, které byly získávány z odborných publikací, internetových zdrojů a odborných článků. Většina odborné literatury byla studována v českém, ale rovněž i v italském a anglickém jazyce. S internetovými zdroji bylo nutno pracovat opatrně a informace vyhledávat na vhodných stránkách. Studium sekundárních dat má hlavní výhodu v jeho relativně snadné dostupnosti, ale vzhledem k faktu, že se jedná o tvorbu jiných autorů, je třeba si informace porovnávat a vyhledávat v odborných materiálech.

Bakalářská práce využívá kvalitativního výzkumu. Strauss a Corbin (1999, s. 10) definují kvalitativní výzkum jako výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických metod nebo dalšími způsoby kvantifikace. Hendl (2012, s. 50-51) vymezuje výhody a nevýhody kvalitativního výzkumu. Mezi výhody lze zahrnout fakt získávání podrobného popisu při zkoumání daného jedince, skupiny, události nebo fenoménu. Dále způsob zkoumání fenoménu v přirozeném prostředí a jeho dobré reakce na místní situaci a podmínky. Kritika výzkumu spočívá v představě, že kvalitativní výzkum představuje soubor subjektivních dojmů a jeho pružnost nedovoluje výsledky snadno replikovat. Výzkum pracuje za pomoci omezeného počtu jedinců a mohou vznikat obtíže se zobecněním výsledků. Hendl (2012, s. 50) dále definuje analýzu a sběr dat v kvalitativním výzkumu jako často časově náročné procesy.

Jako výzkumná technika kvalitativního výzkumu byla zvolena technika polostrukturovaného rozhovoru. Otázky do polostrukturovaného rozhovoru byly vytvořeny autorkou práce. Polostrukturovaný rozhovor byl rozdělen na základní témata s jednotlivými otázkami. Informátoři měli navíc prostor se o dané problematice rozhovořit

a rozhovory se pružně vyvíjely dle jednotlivých odpovědí. Nakonec bylo informátorům položeno několik identifikačních otázek.

Výsledky výzkumu budou formulovány pomocí hlavní výzkumné otázky:

„Jakým způsobem Italové v České republice konstruují a vnímají svoji identitu?“

Mimo jedinou informátorku¹ se všichni rozhodli rozhovor provést v italském jazyce. Rozhovory probíhaly v období května 2014 v Praze. Důraz byl kladen na to, aby se informátor cítil během rozhovoru příjemně a neměl zábrany odpovídat na otázky, proto se rozhovory uskutečnily v různých klidných kavárnách a parcích. Průměrně se délka jednotlivých rozhovorů pohybovala kolem jedné hodiny až hodiny a půl. Všichni účastníci byli informováni o způsobu nahrávání na diktafon po dobu délky rozhovoru a takto získaná data jsou uložena v elektronické podobě u autorky práce. Po provedení jednotlivých rozhovorů byla provedena analýza získaných informací. V práci jsou rozhovory přeloženy do českého jazyka.

Informátorů, podílejících se na výzkumu, bylo deset. Samotní informátoři byli vyhledáváni především na sociálních sítích. Pomocí jednotlivých skupin, kde se Italové žijící v České republice na sociálních sítích shromažďují, jim byla položena veřejná žádost o spolupráci na praktické části bakalářské práce, a to pomocí aktivní účasti na polostrukturovaném rozhovoru. Další informátoři byli získáni metodou sněhové koule. Jednalo se o přátele a kolegy informátorů. Tabulka č. 1 uvádí základní identifikační údaje jednotlivých informátorů.

---

¹ Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka)

Tabulka 1 Identifikační údaje

Jméno	Rok narození	Místo narození	Aktuální bydliště	Profese	Doba strávená v ČR	Výzkum proveden
Carolina	1992	Treviso	Praha	Lektorka italštiny	2 roky	16.5.2014 v Praze
Daniele	1980	Bologna	Praha	Organizátor lékařských konferencí	5,5 roku	10.5.2014 v Praze
Edmondo	1972	Neapol	Praha	Koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa	3 roky	25.5.2014 v Praze
Erica	1985	Cagliari	Praha	Lektorka italštiny	3 roky	16.5.2014 v Praze
Gianluca	1983	Motta di Livemza	Praha	Lektor italštiny	10 měsíců	16.5.2014 v Praze
Lorena	1967	Montreal	Praha	Pokojská	6 let	9.5.2014 v Praze
Lorenzo	1984	Maniago	Praha	Lektor italštiny	5 let	29.5.2014 v Praze
Massimiliano	1981	Neapol	Brno	IT technik	3,5 roku	19.5.2014 v Praze
Maurizio	1989	Sassari	Praha	Koordinátor v mezinárodní firmě	2 roky	10.5.2014 v Praze
Sonia	1973	Taranto	Holubice	Lektorka italštiny	11 let	15.5.2014 v Praze

Zdroj: Tabulka byla vytvořena autorkou práce

3 TEORETICKÁ ČÁST

Cizinec, vstupující na nové území, se stává „*Tím druhým*“. Nepatří již do skupiny „*My*“ a musí čelit novým situacím, kdy jeho tradice, kultura i zvyky jsou vnímány jako jiné - odlišné. Identita je jedním ze základních prvků, který může zásadně ovlivňovat integraci a asimilaci do majoritní společnosti a tyto společnosti se ji učí respektovat a chápat. Vyrůstá důležitost a hodnota subjektivních faktorů identifikace: *jsem tím, kým se cítím být*. Teoretická východiska práce čtenáře seznámí s fenomény, jakými jsou teorie identit, multikulturalismus, stereotypy, předsudky a migrace.

3.1 Identita

Bačová (Výrost, Slaměnik a kol., 2008, s. 109-112) rozumí identitou to, kým nebo čím je osoba nebo společenství lidí. Pojem odpovídá na otázky: *Kdo jsem? Kdo jsme?*, nebo: *Čím jsem? Čím jsme?* Identita se tradičně rozděluje na **kolektivní** (sociální) a **osobní** (individuální). K osobní identitě, tj. k sebedefinici, sebevnímání, patří uvědomované představy, které má jedinec sám o sobě. „*Výrazu identifikace užíváme ve dvojitým různém významu. Hovoříme jednak o identifikaci jako o určení totožnosti určité osoby, jednak o identifikaci jako o ztotožnění se s určitým kolektivem nebo určitou osobou*“ (Pechar, 1995, s. 12). Assmann (2001, s. 115) považuje identitu za záležitost vědomí: „*Jsem osobou pouze v té míře, v níž sama sebe jakožto osobu znám, a právě tak je skupina lidí kmenem, lidem či národem pouze v té míře, nakolik se v mezích těchto pojmů chápe a zpodobňuje.*“

Názory na definice pojmu identity se v odborné literatuře značně liší. Tento fakt je hlavním důvodem k tomu se identitou zabývat i aktuálně. Bačová (Výrost, Slaměnik a kol., 2008, s. 111-112) uvádí možné dělení teorií identit, kde kritériem je zdůrazňování nebo odmítání původního významu pojmu identita, tedy to, zda se jedná o silné či slabé koncepce identity. „*Silné koncepce identity vycházejí z původního významu pojmu identita: základní stejnost v čase a mezi osobami.*“ Naopak slabé koncepce „*identitu považují za měnící se podle situace, času, místa, okolností.*“ Dalším kritériem je uváděno zdůrazňování osobní nebo sociální identity osoby.

Jandourek (2001, s. 104) definuje identitu ze třech pohledů. Identita je „*hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity. (Jakým člověkem jsem a čím se liším od druhých)*.“ Zahrnuje též i hodnoty, kterým člověk věří a na nichž pak zakládá smysl života, tzv. *osobní ideologii*. Druhý pohled nahlíží na identitu jako na ztotožnění jedince se svými životními rolemi (kdo jsem nebo budu ve vztahu k druhým). To znamená, že si člověk tvoří tolik identit (tolik sociálního *Já*), kolik je kolem něj skupin a do kolika skupin patří. Jandourek (2001, s. 104) též definuje identitu jako „*prožívání příslušnosti k větším nebo menším společenským celkům (ke kterým skupinám patřím, a jak je to pro mě důležité)*.“ Tento způsob pojetí zavádí k pojmu kolektivní identity. „*Identitu lze chápat jako aktivní prvek, který logiku významu získává teprve tím, že je uveden do konkrétních vztahů*“ (Roubal, 2009, socioweb.cz). Vztahem v tomto případě autor označuje například pojmy *regionální, kulturní, třídní* apod. Geist (1992, s. 119-120) zmiňuje Goffmanovo pojetí identity, kterou rozlišuje mezi virtuálním *Já (Self²)*, ve kterém se často odráží idealizace toho, čeho si jedinec myslí, a aktuálním *Já*. Aktuální *Já* vyjadřuje to, co je o něm možno poznat mimo jeho přidělenou pozici. Napětí mezi těmito dvěma *Já* vyjadřuje chování.

Sociální vědy, jako je antropologie či sociologie, mají tendenci spojovat pojem identita s pojmem, kterým je *Self* (již zmínění Goffman se pojmem zabývá). Pojmem *Self* se zabýval Meadův koncept, který *Self* označil za souhrn vlastností, vznikajících v průběhu sociálních interakcí, při nichž se vytváří identita. Mead³ je jeden z autorů pojmu *Zrcadlová identita*, který je spjat s fenoménem *Self* a problematikou osobní identity. Rozlišuje zde tři výrazy pro český ekvivalent *Já*: *Self*, *Me* a *I*. *I* akceptujeme prožívání akce, *Me* vytváří převzaté role a *Self* vyjadřuje syntézu obojího. Člověk se tedy může nejen identifikovat s různými rolemi, ale i se od nich distancovat „*Důležitou součástí struktury Já je obraz sama sebe, který zahrnuje tzv. reálné ego⁴ a ideální ego⁵. Individuum vnímá, vidí sám sebe takovým, jakým ho podle jeho představ vidí jeho okolí, a v souladu s tím se také chová*“ (Petrucciová, 2005, s. 26).

Identita je spjatá vždy s jedincem a sociálním prostředím, které ho obklopuje. „*Identita je jev, který je výslednicí dialektiky vztahu jedince a společnosti*“

---

² V této práci jsou pojmy *Self*, *I*, *Me* a *Já* psány s velkým počátečním písmenem a kurzívou z důvodu snazší orientace v textu.

³ Mead je považován za zakladatele symbolického interakcionalismu.

⁴ Představa jedince o tom, jaký je.

⁵ Představa o tom, jaký by měl být.

(Berger, Luckmann, 1999, s. 171). Assmann (2001, s. 119) zmiňuje, že osobní identita lze uchopit jen v případě komunikace a interakce s ostatními. „*Osobní identita je vědomí o sobě samém, jež je zároveň vědomím o ostatních: o nadějích, které s námi spojují, o zodpovědnosti a závazcích, které z toho vyplývají.*“ Toto společenství ale nevyjadřuje kolektivní identitu. Tím se stane jen v případě, že se stane vědomím a jako takové se uchovává.

Berger a Luckmann (1999, s. 170-172) označují identitu za hlavní prvek subjektivní reality, který je pozorovatelný, ověřitelný a relativně stabilní: „*Identita se utváří během sociálních procesů. Jakmile je vytvořena, je udržována, obměňována, dokonce i přebudována sociálními vztahy. Sociální procesy, jež se podílejí na formování a udržování identity, jsou dány sociální strukturou. Identity vytvořené vzájemným působením organismu, individuálního vědomí a sociální struktury zpětně danou sociální strukturou ovlivňují, udržují, obměňují a přebudovávají.*“ Autoři označují identitu za srozumitelnou jen za předpokladu, že je umístěna v určité realitě. Proto se dá o identitě mluvit pouze z teoretického hlediska. Důležitým faktorem je v jejich sociologickém pohledu na identitu fakt, že považují identitu za flexibilní koncept. Protipólem tohoto pojetí pojmu identity se může jevit primordialismus, vyznačující danost, neměnnost a přirozenost, získanou již narozením (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz). Proces konstrukce identity je fenoménem, který vzniká narozením, vybrušuje se v celé fázi života a zastaví se až smrtí. Mimo to se jedná o relativně konstantní integritu⁶.

3.1.1 Kolektivní identita

V 60. letech minulého století se pojem kolektivní identity značně rozvinul. V této době probíhal rozmach globalizace, nárůst migrace a prohlubovaly se otázky nacionalismu i etnických konfliktů (Eriksen, 2007, s. 66). Jenkins (2008, s. 17) je toho názoru, že všechny lidské identity jsou, dle definice, sociální identity. Identifikace *nás* a *těch druhých* je vždy otázka významu, a ten vždy vyžaduje vzájemnou interakci⁷. „... *Nemůžeme žít normální lidský život bez identifikace, bez vědomí – a někdy úplného nepochopení – kdo*

---

⁶ Například jméno je dáno na základě domněnky, že naše osobnost má nějaký základ, který bude stabilní po celý život (Petrucciová, 2005, s. 24).

⁷ Jenkins uvádí příklad mezi: shodami a neshodami, zvyklostmi a inovacemi, komunikací a jednáním.

jsme my a kdo jsou ostatní“ (Jenkins, 2008, s. 27). Zároveň Jenkins (2008, s. 23) uvádí, že *Nás, My, společnost a solidarita* jsou slova hlubokého politického významu⁸.

Jandourek (2001, s. 104-105) definuje kolektivní identitu jako *„společnou shodu členů o podstatných rysech skupiny, o tom, kdo k ní patří a kdo nikoli, a co by skupina měla a co by neměla dělat.“* Assmann (2001, s. 117) kolektivní identitou rozumí *„obraz, který si o sobě vytváří určitá skupina a s nímž se identifikují její příslušníci. Kolektivní identita je otázkou identifikace ze strany zúčastněných individuí. Tato identita neexistuje o sobě, nýbrž vždy jen v té míře, v níž se k ní určití jedinci hlásí.“* Eisenstadt a Giesen (2003, s. 363) konstatují, že kolektivní identita není přirozená, ale jedná se o sociální konstrukt. Zároveň tvrdí, že jde o *„záměrný či nezáměrný důsledek interakcí, které jsou samy sociálně modelovány a konstruovány.“* Eriksen (2007, s. 68-70) doplňuje: *„identifikace se děje pouze v procesu etablování podobnosti s někým a jeho opaku – tedy prostřednictvím etablování rozdílů vůči někomu jinému. Kontrasty jsou tedy klíčovými momenty veškeré identifikace. Bez nich bych já nebyl sám sebou, bez jiných neexistuje pojem my.“* Z tohoto vztahu plyne jeho definice identity jako relační a situační. Relační vztah identity byl popsán v sociologické teorii rolí a v antropologické analýze sociálních situací. Jedná se o fakt, kdy se člověk definuje na základě někoho druhého a identifikace se stává proměnlivou.

Otázku skutečnosti, že ne všechny identity jsou pro člověka rovné, vysvětluje Eriksen (2007, s. 73-76) na Simmelovu pravidlu⁹. Eriksen (2007, s. 73) definuje princip tohoto pravidla jako případ, kdy je vnitřní soudržnost skupiny odvislá od míry vnějšího tlaku. Simmelovo pravidlo je efektivní v rámci určování síly příslušnosti k určité skupině. Označuje za nejsilnější faktor příslušnosti ke skupině tlak zvenčí. Výsledek vysvětluje mimo jiné na příkladu Katalánců a Španělů, kde vnější tlak, vytvářený na skupinu Katalánců, vytváří pocit pospolitosti, a boj o přežití pak tvoří silnější národní identitu. Simmelovo pravidlo se dál využívá při zkoumání typů skupin, které se vytváří. Vnější tlak není jediný faktor, určující sílu skupiny, ale je doprovázen i vnitřní organizací a tím, co nám skupina nabízí. Bez nějaké modly, bez cíle a podpory by vnější soudržnost nebyla možná vytvořit. Dále Eriksen (2007, s. 65) vyjmenovává některé z identifikací¹⁰ určující

---

⁸ Autor uvádí příklad nacionalismu a jeho politického potenciálu.

⁹ Simmelovo pravidlo, formulováno sociologem G. Simmelem, se používá k interpretaci sociálních identit.

¹⁰ Jednotlivé identifikace se v různých společnostech mohou lišit svoji silou nebo důležitostí.

příslušnost jedince, jako je jazyk, domov, příbuzenství, národnost, etnicitu, rodinu, věk, vzdělání, politický rozhled, sexuální orientaci, sociální vrstvu, náboženství a pohlaví.

Kolektivní identita je tedy sociálně konstruovaná, a vyžaduje se v ní atribut vzájemné rovnosti mezi jednotlivými členy společnosti. Nutnost pohledu vzájemné rovnosti mezi členy společenství je nezbytná pro vývoj solidarity a vzájemné důvěry. Hranice solidarity nejsou jen symbolické, ale vymezují procesy integrace a sociálních vztahů, cizinci a bližními, přáteli a nepřáteli apod. Hranice solidarity má vliv i na alokaci prostředků a oprávnění s nimi disponovat pro členy společenství oproti těm vně. Každá společnost distribuuje své prostředky a statky podle svého systému a mohou se výrazně lišit prostředky, které jejím členům distribuuji. „*Konkrétní kódy kolektivní identity jsou tedy spojeny s konkrétními sociálními skupinami, které jsou nositeli symbolického kódu a fungují jako tvůrci kolektivní identity*“ (Eisenstadt, Giesen, 2003, s. 363-366).

Hlavními kódy konstrukce kolektivní identity jsou kódy prvobytnosti, občanského soužití a kultury. Prvobytnost je první ideální typ kolektivní identity, který je považován za přirozenou součást struktury světa. Při konstrukci hranice mezi tzv. *vnějším a vnitřním* se soustřeďuje na pohlaví, generaci, příbuzenství, etnicitu a rasu. Hranice nelze odstranit a zdá se být složité je překročit. Prvobytné kódy jsou brány jako danost, která nemůže být změněna svévolnou vůlí člověka, ačkoliv překročení těchto hranic je někdy nezbytné. Kontrolují je propracované sociální obřady, jako je sňatek, pohřeb, nebo inaugurace. Ve skutečnosti tedy prvobytnost nevychází z přirozené danosti, ale je v podstatě sociální konstrukcí, která potřebuje ke svému vzniku a zachování zvláštní obřady a komunikativní úsilí. Druhým nezbytným kódem kolektivní identity je kód občanský. Je konstruován na základě srozumění se s implicitními pravidly chování, sociální praxí a tradicemi vymezujícími hranice kolektivity. Jádrem jsou v tomto případě tradice, běžné postupy a institucionální a konstitutivní mechanismy. Třetí typ kódu překonává křehkost sociálních hranic tím, že kolektivitu uvádí do souvislosti s neměnnou a věčnou sférou posvátného a vznešeného, například Boha nebo rozumu (Eisenstadt, Giesen, 2003, s. 367-374).

3.1.2 Etnicita jako druh kolektivní identity

Eriksen (2012, s. 37) definuje etnicitu¹¹ jako „*aspekt sociálního vztahu mezi osobami, které se pokládají za zásadně odlišné od členů ostatních skupin, jejichž existenci si uvědomují a s nimiž vstupují do kontaktu. Lze ji proto definovat také jako sociální identitu vymezenou metaforickým či fiktivním příbuzenstvím.*“ Zároveň autor uvádí, že pojem etnicity často v běžném jazyce působí jako výraz pro rasové problémy a problematiku menšin. Etnicita se podle Eriksena týká jak aspektů výnosů a ztrát v interakcích, tak sémantických aspektů tvorby identit. Podle Šatavy (2009, s. 17) je etnicita „*oproti dřívější perspektivě mnohdy chápána stále výrazněji jako pouze jedna z možných podob kolektivní identity, vedle jiných neetnicky konstruovaných vzorců či situačních identit.*“ Eriksen (2012, s. 45) rovněž konstatuje, že etnicita spočívá v rozlišování mezi insidery a outsidersy, mezi *My* a *Oni*, a nevyskytuje se tam, kde toto rozlišení neexistuje. Předpokládá, že existuje vztah mezi jasně vymezenými kategoriemi, jejichž členové se navzájem považují za kulturně odlišné. Etnicita je tedy vytvářena pomocí sociálního kontaktu. „*Etnicita znamená ustanovení jak rozdílů mezi My/Oni, tak sdíleného pole mezietnického diskurzu a interakce*“ (Eriksen, 2012, s. 60).

Jenkins (1997, s. 14-15) vymezil *základní antropologický model* etnicity, kde uvádí tyto její prvky:

- Etnicita je založena na kulturních odlišnostech a podobnostech;
- Pojem etnicity je úzce propojen s kulturou (sdílenými významy), ale vyvíjí se ze sociálních, hlavně meziskupinových, interakcí;
- Etnicita není stálá, stejně jako kultura, které je součástí, nebo situace, ve které vzniká a transformuje se;
- Etnicita je kolektivní a individuální, projevena v sociálních interakcích a vnitřně ztotožněna s osobními sebeidentifikacemi.

Etnická příslušnost je často spojována s pojmem národnosti. Nacionalismus, stejně jako etnická ideologie, zdůrazňuje kulturní spřízněnost svých členů a zároveň definuje hranice mezi nimi a těmi ostatními. Nacionalista věří, že politické hranice by se měly

---

¹¹ Velký sociologický slovník I. (1996, s. 276) definuje etnicitu jako „*vzájemně provázený systém kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu působících v interakci a formulujících etnické vědomí člověka a jeho etnickou identitu.*“

překrývat s kulturními hranicemi, naopak většina etnických skupin nežádá vládu nad státem, ale uznání a kulturní práva. Etnická skupina, uskutečňující kroky k ovládnutí státní moci, se dle Eriksena (2012, s. 28) definuje jako nacionalistické hnutí. Šatava (2009, s. 13-14) určuje dva póly pohledu na etnicitu. První pól se zaměřuje na tradiční neboli národní pohled, kde se národní příslušnost stanoví na bázi jazyka, kultury i mravů a je ohraničitelná. Tato koncepce je známa pod názvem herderovská¹². Jedná se o fenomén stabilní, prakticky nezávislý na vůli osob. Protipól tohoto pohledu pak vyznačuje etnicitu za pouhý sociální konstrukt, který je často negativně ovlivněn historií a konflikty. „*Etnická identita je konstruována na základě sociálně ustanovených představ o kulturních diferencích, nikoli na základě diferencí skutečných*“ (Eriksen, 2007, s. 99). Z rozdílného pohledu Eriksena a výše zmiňované herderovské koncepce je evidentní markantní rozdíl aktuálního pohledu na etnika, tedy naprostého přijetí menšin stojícího proti separatismu.

Podle Průchy (2007, s. 52) „*etnické vědomí (identita), jako psychický stav, obsahuje jednak složku kognitivní, jednak složku emocionální.*“ Mezi kognitivní složku řadí souhrn znalostí, původ, odlišnost, historické osudy a další atributy. Emocionální složka obsahuje subjektivní stavy prožívání a cítění k vlastní etnické identitě. Je méně přístupná nežli složka kognitivní, která je z velké míry výsledkem výuky. Průcha (2007, s. 105) dále vyznačuje důležitost etnické identity pro imigranty v novém prostředí v rámci akulturace, kdy „*důležitost uvědomované etnické identity pro imigranty spočívá v tom, že je pro ně zdrojem, jenž jim pomáhá vyrovnat se s požadavky, které na ně klade nové kulturní prostředí a snižovat stres plynoucí ze života v novém prostředí.*“

Kandert (Bittnerová, Moravcová a kol, 2011, s. 17) definuje etnickou menšinu jako skupinu cizinců dočasně nebo trvale usazenou na území cizího státu, kde jim majoritní společnost vkládá jisté etnikum. Zároveň dodává, že může být tvořena záměrně, nuceně a mnoha jinými důvody. „*U menšinových etnických populací se mnohdy v rozsáhlejší míře než u velkých (státních) národů setkáváme s potřebou sebeidentifikačních, symbolů či atributů.*“ (Šatava, 2009, s. 47). Šatava (2009, s. 37) vymezuje jeden z hlavních znaků etnicity, jazyk¹³.

Počet živých jazyků se velmi rychle ztenčuje probíhajícími asimilačními procesy. Šatava (2009, s. 41) uvádí několik podob, kterých může jazyková asimilace dosáhnout.

---

¹² Extrémním příkladem této koncepce je ideologie nacistického Německa.

¹³ U menšinových skupin lze často mluvit o diglosii, tj. o užití různých jazyků v závislosti na společenském kontextu, nebo o bilingvistu (Šatava, 2009, s. 69).

Jazyk může vymizet a být nahrazen jazykem agresivnější skupiny, může být vyhoštěn do kulturně podřadných rolí, může být ovlivněn agresivnějším jazykem ve své struktuře nebo slovní zásobě a konečně může jazyk ztratit svých charakteristických rysů z kultury uživatele jazyka. Asimilace probíhá i z opačného pohledu, kdy majoritní jazyk může být ovlivňován jazykem minoritním.

Etnické a jazykové menšiny jsou chápány jako dědictví lidstva a zájem o jejich zachování narůstá. Šatava (2009, s. 63-71) dochází k názoru, že je možné jazyky revitalizovat. Za rozhodující považuje míru vitality kolektivu jako skupinovou vůli kolektivu zprostředkovat identitu a jazyk dalším generacím. Dle autora je nutné kolektiv povzbuzovat a přesvědčovat, že udržování jazyka má své důvody. Zánik jazyka vede svým způsobem k zániku etnika, a proto by jazyk etnika měl být podporován, učen a měl by mu být dáván účel využití. *„Počet osob hovořících malým jazykem často klesá právě k nedostatečným možnostem jeho užívání a možnostem vzdělávání se v něm“* (Šatava, 2009, s. 71).

3.1.3 Národní identita

Modernismus považuje národní identitu¹⁴ za nepřirozenou. Byla vytvářena politickou a sociální historií – státem, nutností sociální pospolitosti a mobilizace, vyjadřováním jejich potřeb, upevňováním jistých druhů chování a odmítání jiných, ekonomickým vývojem a kulturou své doby. Národní identita měla tendenci nabývat ideologického charakteru. Ta vznikala nejen politickým přičiněním, ale i seskupováním sociálních skupin, které tvořily a přenášely jakési symboly, které vytvářely ideologickou formulaci národní identity. (Grew, 2003, s. 207-212). *„Národní identita rovněž zůstává velmi atraktivní a efektivní a mnoha lidmi je pociťována jako cosi, co uspokojuje jejich potřebu kulturního naplnění, kořenů, bezpečí a bratrství“* (Šatava, 2009, s. 25).

Grew (2003, s. 203-204) považuje 19. století za období, kdy se pojem národní identity stal středem zájmu vědních oborů a za období, kdy se jím zabývalo množství uznávaných autorů¹⁵. Teorie vzniku národních identit se dle něj dá považovat za výsledek procesu vytváření identity, ale i za přirozenost. Šatava (2009, s. 11) uvádí dopad celosvětové

¹⁴ „Není nic mezinárodnějšího než vytváření národních identit“ (Thiesse, 2007, s. 9).

¹⁵ Příklad: Macaulay, Michelet, Scott, Herder nebo Mazzini.

integrace a globalizace ve 20. století, především po 2. světové válce, na představy o významu, funkci a perspektivách národa: „*V souvislosti s oslabením role hranic, nejenom státních a národních, ale i ekonomických, informačních a komunikačních, význam národní příslušnosti skutečně do jisté míry zeslábl.*“ Šatava (2009, s. 11) zmiňuje teorii vzniku nadnárodních pospolitostí, jakými mohla být teze vzniku *jugoslávského* národa. Grew (2003, s. 203-205) zmiňuje, že se o problematiku národů začali následně zajímat sociální vědci, zejména z oblasti politických věd. Ti považovali za důležitý aspekt společnosti politické elity, které by měly sdílet národní identitu a působit jí na zbytek společnosti. Tito vědci považovali za základ pro vytvoření národní identity vzorec komunikace ve společnosti. Pojem národní identity povýšili na měřítko politické kultury a zdroj legitimacy státu a základ politické participace. „*Sociální vědy měly obecně tendenci pohlížet na národní identitu především jako na citový postoj, s nímž mohou manipulovat ti, kdo jsou u moci*“ (Grew, 2003, s. 205). Postupem času pojem národní identity ztrácel svoji důležitost, a to v důsledku dopadu nacionalismu, imperialismu, militarismu a rasismu.

Globalizace v moderní době pojem národní identity neodstranila, naopak ji pomohla se opět dostat do veřejného zájmu a podnítit zájem o národní cítění. Důkazem toho jsou národní a regionální osvobozené hnutí, která se uskutečňovala po celém světě, a která považovala identitu za schopnou formovat národy, tvořit je a obměňovat. Příchod globalizace a masové kulturní výměny má za následek tedy solidaritu společností a oživení patriotismu (Grew, 2003, s. 206). „*V úvahu je třeba vzít mnohdy silné prolínání etnické/národní identity s pocitem sounáležitosti s určitou politicko – teritoriální formací*“ (Šatava, 2009, s. 15). Jako příklad lze uvést Baskicko, Katalánsko nebo Wales. „*Důsledkem uvedených hnutí bylo – kromě konkrétních výsledků, jichž jednotlivé skupiny dosáhly – rozbití představ o blížícím se konci etnicity a etnického vědomí v Evropě a Severní Americe*“ (Šatava, 2009, s. 12). Otázka menšin, úzce spjatá s tématem národů, se stala znovu středem pozornosti, především z právního hlediska a ochrany jednotlivých menšinových skupin.

Aktuálním tématem je vztah národní identity a evropské identity. „*Evropská identita je konstruktem těch politiků a sociálních vědců, kteří prosazují integraci zemí v rámci Evropské unie, nejlépe dovedenou až do federalistické podoby*“ (Průcha, 2007, s. 124). Průcha prezentuje výsledky výzkumů, ve kterých převládá ztotožnění obyvatel všech evropských zemí s identitou národní. To by mohly vysvětlovat historické kořeny, vnímané

obyvatelstvem daných zemí. Evropská identita je dle těchto výzkumů přijímána velmi slabě a pokusy o takovou integraci vedou k obavám ze ztráty vlastní národní identity (Průcha, 2007, s. 126-127).

3.1.4 Národ a nacionalismus

Pojem *národ*, užívaný už ve 13. století, je odvozen od latinského *nasci – narodit se*. Tvar *natio* označoval skupinu lidí spojených místem narození. Národ tedy znamenal lidské plemeno nebo rasu. Politického významu se mu dostalo s nacionalistickým hnutím, v 18. století (Heywood, 2003, s. 155).

S pojmy národa a etnika jsou spjaty problémy s jejich odlišením. Při studiu národu a nacionalismu, ale i etnicity, se většinou rozlišují dvě základní konceptuální linie: primordialismus a modernismus. „*Primordialismus je zastřešující termín souhrne označující teze a tvrzení vycházející z přesvědčení, že příslušnost k národu je přirozenou součástí lidských bytostí, stejně samozřejmou jako je zrak, sluch nebo čich, a z představy, že národy mají velmi starobylý původ.*“ (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz). Primordialismus prezentuje problematiku národů jako danost, společenskou jednotku, obsahující jednotnou kulturu, jazyk a historický původ. Naopak modernismus vychází z přesvědčení, že národy jsou výsledkem specifických historických a společenských podmínek až v době modernity. Předmětem studia z hlediska teorií modernismu nejsou národy, ale nacionalismus. Primordialisťický pohled se často stává nástrojem propagandy nacionalismu.

Modernistické pojetí nacionalismu konceptualizuje dva nejdůležitější prvky, a to konstruktivismus a instrumentalismus. „*Ve vztahu ke studiu nacionalismu se konstruktivismus uplatňuje coby teorie, která nacionalismus traktuje jako formu ideologického vědomí, resp. intersubjektivně sdílenou představu, která prostředkuje takovou verzi světa, ve které národy vystupují jako reálné entity mající nárok na sebeurčení v rámci vlastního státu*“ (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz). V souladu s konstruktivistickým náhledem se národ rozumí jako kategorie, sehrávající roli klasifikačního schématu, skrze kterou jsou národy zřizovány jako jednoznačně uzavřené jednotky s pevně definovaným členstvím. Instrumentalismus definuje nacionalismus

z praktického hlediska. Politické elity zde dosahují masové podpory při soutěžení o bohatství, prestiž a moc (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz).

Nacionalismus je považován za romantickou představu o národní pospolitosti a solidaritě s jednotnou historií a na základě jednotného původu. Jde o nový typ účinné sociální organizace a zároveň kolektivní identity (Hirt, 2007, antropologie.zcu.cz). „*Základem nacionalismu je přesvědčení, že národ je nebo by měl být hlavním principem politické organizace*“ (Heywood, 2003, s. 159). Gellnerova (2003, s. 7) modernistická teorie¹⁶ nacionalismu je definována jako politická doktrína, ale také stav mysli a pocit, že stát a národ si musí odpovídat.

O definici národa panuje značná názorová nejistota. Anderson (2008, s. 21) definuje národ z pohledu modernismu jako „*společenství, které si jeho členové představují. ... Představují si je proto, že ani příslušníci byť toho nejmenšího národa ostatní jeho příslušníky ani neznají. ... Ale v hlavě každého z nich představa o jejich společenství existuje.*“ Podle nacionalistů je národ velkou skupinou lidí se společnou kulturou, jejíž výraznou část tvoří jazyk. Zároveň je skupinou lidí, kteří chápou společnou kulturu jako důvod vzniku společné politické jednotky (Gellner, 2003, s. 7). Nacionalisté jsou také za jedno s tím, že národ je organické společenství, jinak řečeno je lidstvo přirozeně rozděleno na různé národy a každý z nich má svoji povahu a identitu (Heywood, 2003, s. 155). „*Dokonalý nacionalismus, podle něž je jedinec určen pouze národností, považuje za nelegitimní ta uskupení, strany, spolky a odbory, které jsou založeny na jiném principu*“ (Thiesse, 2007, s. 13). Podle autorky je v tomto případě jedinec považován za zrádce, který napomáhá zániku národa.

Thiesse (2007, s. 9) uvádí, že moderní národy vznikaly okamžikem, kdy skupina lidí oznámila jejich existenci a začala je dokazovat na základě hmotného i symbolického dědictví. Jedná se o fikci, soudržnost, která je funkční jen v případě, že je přijata společenstvím. Ernest Gellner (Čánek, 1996, s. 13), se v roce 1995 vyjádřil v Praze takto: „*... národy neexistovaly, a zrodily se, když pro to vznikly objektivní důvody.*“ Členem národa je podle Thiesse (2007, s. 9-12) jedinec, který je dědicem zmiňovaného společného dědictví, a to také uznává. Symboly národů byly získávány kolektivní tvorbou a složky, které tvoří dědictví národa, vyjmenovává Thiesse jako dějiny, řadu hrdinů, nositele národních ctností, jazyk, kulturní památky, folklór, památná místa s typickou krajinou,

---

¹⁶ Jedná se o sociologickou teorii, která funkcionalisticky považuje nacionalismus za součást moderní společnosti bez hlubších kořenů.

zvláštní mentalitu, oficiální symboly – hymna a vlajka – a dále jako kroj, speciality národní kuchyně nebo zvěř jako symbol země. Tyto symboly jsou však měnitelné, obnovitelné a mohou být i zapomenuty spolu se změnou politického vedení. „Zřejmě neexistují nápadnější emblémy moderní kultury nacionalismu než pomníky padlým a hroby neznámých vojáků“ uvádí Anderson (2008, s. 25). Podle Čaňka¹⁷ (1996, s. 18) „vytváření národní historie patří mezi typické způsoby, jak upevňovat současnou pozici moderního národa pomocí účelného využívání dvou významů slova národ.“ Národ jako takový se vyznačuje podle Thiesse (2007, s. 13) jako nadčasové společenství uchovávající svoje dědictví, a tvrdí, že „národ se ovšem vyznačuje tím nejdokonalejším, naprosto ne nahodilým konservatismem, stává se politickou kategorií s vysokou schopností podporovat vývoj hospodářských a společenských vztahů. Kromě národa se může změnit všechno, on je nezvratným dokladem, k němuž je možné se utíkat pro potvrzení kontinuity všem změnám navzdory.“

Pojem národ má blízký vztah k pojmu integrace. Thiesse (2007, s. 15) se zabývá otázkou, v čem přesně se mají cizinci žijící na území jednoho národa integrovat a jaké důkazy mají podat o své ochotě a schopnosti integrovat se. Eriksen (2007, s. 57) tvrdí, že „za žádných okolností bychom to neměli být my, kdo integruje je. Neměli bychom se ptát, zda přistěhovalci mají být integrováni, ale zda se integrovat chtějí a v tom případě jak.“ Autor také interpretuje slovo a význam integrace. Integrace ve smyslu asimilace znamená, že člen minoritní skupiny postupně ztrácí vlastní identifikaci se skupinou a stává se členem majoritní skupiny. Z druhého úhlu pohledu je integrace přizpůsobení se majoritní společnosti bez toho, aniž by se člen minoritní společnosti musel vzdát své kulturní nebo etnické příslušnosti.

Vysoký nárůst imigrantů a přistěhovalců zapříčinil, že se státy snaží o přísnější pravidla a zpřísněné přijímání imigrantů. „Problémem každého společenství je, že ne všichni mohou být jeho součástí: společenství je ohraničeno a je třeba definovat, jaký „vstupní lístek“ potřebujeme, abychom se mohli stát jeho členy“ (Eriksen, 2007, s. 21). Není ale zřejmé, jak je nahlíženo na skupinu a národ tedy nemusí být chápán jako jediná varianta společenství. Existuje několik skupin, které se navzájem identifikují a nejsou omezeni hranicemi státu. Tyto skupiny jsou si mnohdy podobnější, než celý jednotlivý národ.

---

¹⁷ Dle autora lze tvrdit například fakt, že jistý národ je zde již od 9. století a vyvozovat z toho nějaké nároky.

3.2 Multikulturalismus

Liberálně – demokratické principy vyžadují, aby veřejné instituce respektovaly každého jejího člena. Zabývají se často problematikou, jak se stavět ke skupinové příslušnosti a zda se má zohledňovat etnická, náboženská, národní, rasová a sexuální identita, nebo se občané mají chápat jen jako nositelé jediné lidské přirozenosti. V posledních třiceti letech byla tato politická teorie konfrontována se dvěma fenomény, již zmíněným nacionalismem a multikulturalismem (Barša, 2003, s. 7).

„Ideál multikulturalismu je oslavou kulturní rozmanitosti, například jazykové nebo náboženské, je opakem praktik necitlivé asimilace ras, etnik, přistěhovalců“ (Pelcová, 2009, s. 7). Vznik multikulturní společnosti je výsledkem intenzivních akulturačních a migračních procesů. Jedná se o společnost, která je založena na soužití lidí s jiným etnickým, jazykovým apod. původem a zároveň se jedná o společnost založenou na soužití majoritní společnosti s minoritní (Petrucciiová, 2005, s. 12-13). Sartori (2005, s. 75) definuje multikulturalismus současně jako *„producenta odlišností – sám je vytváří tím, jak se zasazuje o zviditelnění rozdílů, jejich posílení, a tím i o rozhojnění jejich počtu.“* Většina teorií multikulturní společnosti se snaží o nalezení rovnováhy mezi dvěma extrémy. Eriksen (2012, s. 236) prezentuje extrém asimilacionismu¹⁸ a diferenčního multikulturalismu¹⁹.

Hirt (2005, s. 50) prezentuje pohled na multikulturalismus jako nereflektované deskriptivní schéma společenské reality, ve kterém difference založené na principu etnicity jsou chápány jako kulturní, objektivní a nadřazené nad jiné typy společenských diferencí. Navíc má tento výklad multikulturalismu tendenci se projevovat v jevech, jejichž výklad se snaží podat. Dle Kanderta (Bittnerová, Moravcová a kol, 2011, s. 23-25) je základem multikulturalismu představa, že lidé různého etnického a kulturního původu se stávají navzájem tolerantní, pokud se dobře znají. V demokratické společnosti vedle sebe mohou existovat různá kulturní prostředí. Obecné představy o národech a cizincích jsou často obrazem skupinovým, a negativním, naopak představa konkrétního jednotlivce je založena na vlastní zkušenosti z osobní sítě vztahů a bývá, nebo může být, kladná. Teorie

---

¹⁸ Každý, kdo žije v nějaké zemi, by měl sdílet jednu a tu samou kulturu.

¹⁹ Požaduje, aby společnost byla sestavována ze širokého spektra kulturních hodnot.

multikulturalismu dává důraz na informovanost různých etnických skupin o sobě navzájem. Pelcová (2009, s. 13) pokládá dnešní svět za multikulturní, ve kterém dochází ke koexistenci různých kultur a jejich vzájemnému kontaktu. Tato vzájemná interakce je založena třeba jen na toleranci jeden k druhému. Zároveň autorka konstatuje, že „*kulturní difference se stává spíše folklorem bez významu pro založení kulturní identity (Masajové, kteří si hrají na Masaje), a často má komercializovanou podobu, etnická specifika se kupříkladu stávají inspirací módních trendů.*“

3.3 Stereotypy a předsudky

„*Náš pohled na svět je naučeným. Vnímáme a chápeme svět tak, jak nás naučili ho vnímat a chápat, což znamená, že není jediným možným*“ (Petrucciová, 2005, s. 40). Stereotypy²⁰ a předsudky²¹ jsou konstrukty a jedny z výrazných prvků, které světu přináší multikulturní realita. Pojmy nicméně nejsou produktem tohoto multikulturního světa, ale byly známy i předtím. Oba pojmy v sobě zahrnují zjednodušené představy, názory a postoje, které si jednotlivé skupiny předávají o jiných skupinách, nebo sami o sobě, tzv. *autostereotyp* (Průcha, 2007, s. 67). Stereotyp lze vytvořit pomocí kategorie (př. jsme Češi), ke které přidáme určitou vlastnost (př. jsme pracovití Češi) a jedná se o představy víceméně neměnné a předávané po generace. Geist (1992, s. 453) uvádí Robertsonovo pojetí stereotypu, které považuje za „*rigidní mentální obraz, který shrnuje všechno to, co prý má být typické pro skupinu.*“ Myšlení se ve stereotypech nekoriguje realitou. Pokud se jedinec nechová podle zažitých stereotypů pro jeho skupinu, pak je považován za výjimku potvrzující pravidlo. Takto zažitý stereotyp se stává velmi rezistentním vůči racionální argumentaci, ale přináší skupině jistou stabilitu ve smyslu jednotného souladu jejich členů. Stereotyp je vlastně způsob, jakým se nahlíží na svět a tento náhled poukazuje i na negativní funkce stereotypů, jakými jsou předsudky.

---

²⁰ Geist (1992, s. 453) definuje stereotyp jako: „...*Označení pro zjednodušenou, zkreslenou představu, mínění, domněnku, kterou si vytvářejí nebo přebírají jedinci, a nebo sociální útvary o sobě (zejména o vlastnostech) a o jiných jedincích (třídách, vrstvách, profesích, rasách, národech atp.)*“

²¹ Geist (1992, s. 318) definuje předsudek jako: „*Termín, vztahující se obecně k určitým třídám obsahu psychiky (představy, názory, postoje atp.), které jsou charakteristické emočním zabarvením a nereflektovaností.*“

Nakonečný (1998, s. 224) uvádí, že dle zahraničních odborníků²² lze soudit, že základním faktorem vzniku předsudků je rodinná výchova – až asi do tří až čtyř let věku děti neznají předsudky. Petrucijová (2005, s. 40-41) tvrdí, že předsudky je možno vyjádřit jako jednání vycházející ze stereotypu. Ty vedou k obezřetnosti nad vším cizím²³, které považují za potencionálně nebezpečné a ohrožující vlastní stabilitu skupiny. Zároveň mohou mít sklon k určitému negativnímu jednání vůči objektu předsudku.

3.4 Migrace

Latinské slovo *migratio* znamená *stěhování, přestěhování se*. V sociálně vědním diskurzu pojem migrace²⁴ znamená studium pohybu, stěhování a přesídlování lidí, ať už z pohledu permanentního a dočasného, nebo dobrovolného a nedobrovolného (Henig, 2007, antropologie.zcu.cz).

Na migraci je možno nahlížet z několika hledisek. Z pohledu *long durée* jako na téma provázející homo sapiens sapiens až do současnosti, ale v této práci je na ni nahlíženo z pohledu vzniku moderní společnosti. Díky radikálním ekonomickým a sociálním transformacím vznikaly vlny migrací nejprve z vesnic do měst a později z Evropy za oceán. Fenomémem dnešní doby je tzv. *turbulentní migrace*, která se vyznačuje nárůstem mobility v celosvětovém měřítku. Na problematiku migrace je nutné nahlížet jako na komplexní multidimensionální fenomén (Henig, 2007, antropologie.zcu.cz).

Migrační procesy jsou v celosvětovém měřítku rozvinutou formou kulturních výměn. „*Akulturaci imigrantů chápeme jako proces kulturních a sociálních změn, ke kterým dochází při kontaktu imigračních skupin s dominantní kulturou*“ (Matysová, 2012, s. 25). Mimo to mohou vést ke strachu z případné ztráty své *tradiční* kolektivní a individuální identity. Daná skupina se pak může na spouštěče této akulturace dívat s nevraživostí a uzavřeností, která může vést až k segregaci minority nebo imigrantů. Řešením je cesta pochopení, která vede k respektu. Jde o pochopení, že i když jsme každý jiný, jsme rovnocenní a být jiným tedy neznamená být horším. Na situaci je třeba nahlížet z pozice

---

²² Př: E. L. Hartley, R. E. Hartley (1952)

²³ Za *cizí* mohou být považovány kultura, tradice či zvyky migrantů.

²⁴ Studium migrace se proslavila tzv. Chicagská škola. Ta se zabývala studiem evropských imigrantů do USA a jejich způsobem integrace.

otevřenosti a novou kulturu nebo sociální realitu brát jako inovaci (Petrucciová, 2005, s. 41-42).

Přijímání a pohled na migraci je velkou měrou ovlivněn zmiňovanými stereotypy. Kandert (Bittnerová, Moravcová a kol, 2011, s. 18) definuje vztah autochtonů vůči cizincům obvykle jako negativní. Jedná se o aprioritní postoj, který Petrucciová (2005, s. 43) prezentuje následovně: „*Důležitým sociálním problémem je aprioritní negativní postoj sociálních skupin a jednotlivců k cizincům, imigrantům, který je založen na nekritickém pasivním přístupu ke zkušenostem jiných lidí.*“ Člověk má tendence opírat se o zkušenosti, ale je třeba vzít v úvahu, zda se jedná o zkušenosti vlastní, zkušenosti blízkého okolí nebo někoho vzdáleného. Předsudky jsou pro imigranty často příčinou zhoršené integrace a asimilace do nového prostředí a mohou vyvolat diskriminaci. „*Diskriminaci rozumíme nerovné zacházení s jednotlivcem nebo skupinou osob z důvodu rasy, etnického původu, pohlaví, věku, zdravotního postižení, náboženství, sexuální orientace, jazyka, rodinného stavu aj.*“ (Matysová, 2012, s. 27).

Imigranti se náhle ocitají v novém kulturním prostředí a v situaci, kdy jejich starý domov je minulost a jejich nový domov teprve budoucnost. Jejich vazby na kulturu, ve které vyrostli, mohou být i východiskem k adaptaci do nové kultury. „*Osobnost imigranta, jeho zkušenost, musí být východiskem a nedílnou součástí jak pedagogického procesu, tak případů běžné komunikace s ním*“ (Petrucciová, 2005, s. 45-46).

3.5 Pojem italské identity

Itálie je mladý stát, kde je těžké najít kořeny identity v jazyku, náboženství nebo v historii. Lelli²⁵ (2000, s. 8) cituje italského právníka a profesora Umberta Cerroniho, který považoval za nejzajímavější a nejpłodnější zkoumání v této oblasti právě spojení anomálií italské identity s obecným historickým vývojem společným pro západní část světa, který se odehrával i v Itálii, nicméně velmi specifickým a jedinečným způsobem.

Calabrese²⁶ (2009, omarcalabrese.net) nepovažuje italskou historii za jednotnou a italština jako jednotný jazyk je používána jen krátce. Itálie je rozlehlý stát a od jihu k severu se velmi liší a pro vytvoření národní identity chybí tedy základní předpoklady.

---

²⁵ Italská novinářka spolupracující s různými časopisy, novinami a deníky na téma historie a sociologie.

²⁶ Italský semiolog, profesor, novinář.

Marxismus, Svatá Stolice a ani liberalismus netvořili v průběhu dějin základ italské národní identity. Identita se vytvářela především v jednotlivých regionech a národní identitě schází také důvěra v ní samou. Podle Calabreseho je stát obecně považován za řízený mafií, špatně politicky uspořádaný a vyžadující nespravedlivé daně a poplatky. Tyto tři prvky jsou klasickými motory stížností, které nepodporují představy nacionalismu. „*My Italové jsme inteligentní, kreativní, vychytralí, vyrábíme krásné lodě, ale potom popřeme i tuto identitu. Trochu se za ni stydíme,*“ uvádí Calabrese. V poválečném období se místo budování národní identity budoval směr internacionalismu. Kromě období fašismu se tedy v Itálii důraz na konstrukci národní identity ve velké míře nedával, ale v tom může být i její síla, síla být schopni chápat a přijímat jiné kultury (Calabrese, 2009, omarcalabrese.net).

Lelli (2000, s. 12) přisuzuje nynější Itálii důležitou roli v systému světové ekonomiky a potenciál ve světové obchodní sféře: „*i přes takový úspěch se Italům nedaří plně se smířit sami se sebou. Pokračují s vyptáváním se: jsme věrní nebo zrádci, upřímní nebo prolhaní, čestní nebo podvodníci, významní nebo omezení, géniové nebo neschopní?*“ Lelli zároveň přisuzuje Italům velký smysl pro humor, který jim dovoluje smát se i sami sobě a jak poznamenává, někdy i s nevědomou hořkostí, přisuzovanou bolesti nad minulou slávou.

3.6 Italové v České republice

Podle Ministerstva vnitra České republiky mělo k prosinci 2013 zaevidovaný přechodný pobyt na území České republiky 2173 italských občanů a dalších 1330 pobyt trvalý. Celkově bylo k tomuto datu evidováno 441536 cizinců se zaevidovaným povoleným pobytem a s pobytem na území České republiky (2014, mvcr.cz). Tyto údaje ale nelze považovat za aktuální, jak z hlediska roku provedeného sčítání, tak i kvůli nekompletnímu počtu skutečně žijících Italů v zahraničí, v tomto případě v České republice, který se obecně odhaduje na vyšší čísla.

Za hlavní centrum italské komunity v České republice je považován Italský kulturní institut. Italský kulturní institut spolupracuje s Italským velvyslanectvím v Praze na podpoře kulturních vztahů a výměn mezi Itálií a Českou republikou a šíří takto italskou kulturu a italský jazyk na českém území. Institut působí v oblasti bilaterálních vztahů

v souladu s všeobecnými směrnicemi ustanovenými v „Kulturní dohodě“ z roku 1971, na něž navazují s podrobnějším obsahem „Prováděcí programy Kulturní dohody“. Kulturní a programová linie institutu v Praze se rozvíjí díky jeho činnostem, které vyzdvihují především kulturu současné Itálie, spolupracuje rovněž s dalšími institucemi a pořádá kulturní akce. Mimo to se zabývá pořádáním českých akcí v Itálii. Vzhledem k realizaci těchto činností působí institut jako centrum italské kultury a jazyka v České republice (2014, iicpraga.esteri.it).

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce má za cíl zjistit podobu identity Italů žijících v České republice a zabývá se analýzou a interpretací provedených polostrukturovaných rozhovorů. Výsledky těchto rozhovorů jsou následovně rozděleny do podtémat, která vystihují danou problematiku konstrukce identit. Za tímto účelem byla formulována hlavní výzkumná otázka:

„Jakým způsobem si Italové na území České republiky konstruují a vnímají svoji identitu?“

Polostrukturovaných rozhovorů se účastnilo deset informátorů, Italů žijících v České republice, převážně v Praze. Věk informátorů se pohyboval od 21 let do 47 let a jednalo se o muže i ženy, jejichž pobyt v České republice trval od deseti měsíců po dobu jedenácti let. Podrobné popisy informátorů jsou uvedeny na začátku práce, v tabulce č. 1 Identifikační údaje (str. 7). Ve vlastní práci jsou za jednotlivými jmény uvedených informátorů připsány hlavní identifikační údaje, a to věk, doba strávená v České republice a aktuální povolání. Tyto identifikační údaje jsou v práci uváděny proto, aby sloužily k lepší orientaci v textu.

4.1 Vztah k České republice a důvod stěhování

Pro přestěhování do České republiky měli informátoři několik různých důvodů. Nejčastějším důvodem k opuštění rodné země byla špatná ekonomická situace v Itálii, která trvá doposud a mezi jejíž důsledky patří nedostatek kvalitního zaměstnání, nedostatek možností se prosadit a žít plnohodnotný život. Dalším důležitým faktorem bylo následování svého partnera. Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) se do České republiky přestěhoval se svoji českou manželkou.

„Přestěhoval jsem se sem z různých důvodů. Zaprvé, pocházím z jihu Itálie, ostrov Ischia, provincie Neapol. Místo, kde je ekonomická a pracovní krize silná, místo, kde práce chybí stále víc. ... Zadruhé, moje manželka je Češka a v oblasti, kde jsme žili, nikdy nenašla normální, dobrou, důstojnou práci. U nás jsou všichni cizinci od východní Evropy trochu katalogizováni. V mé vesnici skoro neví, kde se Česká republika nachází.“ (Edmondo)

Často se informátoři přestěhovali do České republiky a následně si zde našli partnera nebo partnerku. To upevnilo jejich pouto k této zemi, ale zároveň ztížilo případný návrat do rodné země. Stabilita, kterou zde našli, jim zde dává jistotu, o kterou nechtějí přijít. Informátoři se shodovali na faktu, že právě tuto stabilitu, ať ekonomickou nebo sociální, by v Itálii aktuálně nenašli. Informátor Lorenzo (30 let, 5 let v ČR, lektor) se naopak do Prahy dostal díky svému studiu. Vždy ho bavilo studovat cizí jazyky a na univerzitě v Itálii začal studovat i češtinu. Jeho studium mu umožnilo získat několik stipendií a mohl tedy nějaký čas strávit v Praze. Následně si zde našel práci lektora italštiny a přestěhoval se sem natrvalo. Práce lektora patří k častým zaměstnáním mezi Italy žijícími v České republice a polovina informátorů se živila tímto způsobem - mimo to učili i soukromně a občas se zabývali i překladatelskou činností. Všichni informátoři mluví kromě rodné italštiny minimálně aspoň anglicky, mnohdy více jazyky.

Carolinu (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) do Prahy přivedla touha poznat něco nového. Vyučuje italštinu, a jak říká, najít práci jako lektorka bylo velmi snadné. Do České republiky Carolinu následoval i její italský přítel²⁷.

„Česká republika je rodná země mé mámy a tím to pro mě má citovou vazbu. ... Já se cítím být takovým mostem tady. Na jedné straně je tu italská kultura, ve které jsem vyrostla a na straně druhé je tu ta kultura, kterou setkávám každý den. Myslela jsem si, že ji znám, ale není to tak. Takže je to takový vztah, kde já se učím poznávat Česko.“ (Carolina)

---

²⁷ Jeden z informátorů, Gianluca

Někteří informátoři se se svými českými partnery seznámili na studijních pobytech v zahraničí. Právě tito jejich partneři měli hlavní vliv na jejich přestěhování do České republiky. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) si svého partnera vzala v Itálii po ukončení svého studia a následně se museli rozhodnout, kde budou žít. Její partner preferoval život v České republice, a proto se pár přestěhoval sem. Zaměstnání, které si oba našli v poměrně krátké době, jejich volbu potvrdilo. I informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) se do České republiky dostala díky svému partnerovi, Italovi, který zde začal pracovat jako dodavatel produktů do místních restaurací, a ona mu pomáhala.

„Já jsem tady už šest let, ale první čtyři jsem prostě dojížděla. Patnáct dní tady a deset dní v Itálii, patnáct dní tady a deset v Itálii. ... Také kvůli rodině v Itálii. ... Teď tu bydlím jen já a můj partner stále dojíždí.“ (Lorena)

Maurizio (24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě) následoval do České republiky svoji tehdejší přítelkyni, Češku, kterou potkal ve Španělsku v době, kdy tam studoval. Rozhodl se zde zůstat i přes jejich následný rozchod, a to z důvodu zaměstnání v mezinárodní firmě se sídlem v Praze, které tu měl.

Vztah k České republice znamenal pro každého informátora něco jiného. Mimo pocit bezpečí a stability, možnosti práce, kvalitních služeb a fungujících systémů, kulturní a sociální vyžití nebo nové vyhlídky, které jim nenabízela Itálie. Na život v České republice nejčastěji oceňovali fungující dopravní systémy a lékařské služby. Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) dodal, že ho život v Praze naučil tzv. *zůstat na svém místě*, nevybočovat. V práci se tedy drží stranou, dělá své povinnosti, ale zároveň ví, že se od něj víc neočekává. Dle jeho slov ho jeho italské geny nutí dokazovat, že je schopnější, než většina ostatních kolegů. Se svým zaměstnáním byl ale spokojen a byl si vědom, že by si se svojí manželkou, pokud by žili stále v Itálii, pravděpodobně podobný typ zaměstnání a jistoty nenašli.

Informátoři často definovali vztah k České republice, a nicméně i k Itálii, slovy láska a nenávist. Byli si vědomi výhod, které jim Česká republika nabízí, ale zároveň pocíťovali

i smutek a stesk po tom, co pro ně znamenala rodná země. Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) i Maurizio (24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě) zmiňovali uzavřenost lidí, které zde v Praze potkávají, a právě tento charakter byl pro ně i impulsem k tomu si uvědomit rozdílnost mezi Itálií a Českou republikou.

„Je mi tu dobře, protože mi tento stát dává možnosti, seznamuji se s lidmi, kteří si mě váží a váží si i mé práce. Vidím, jak se moje situace zlepšuje. Děkuji Česku, vlastně, dává mi možnost dělat mnoho věcí. I životní podmínky. Sociální život je v pohodě. Můžu jít ven, jíst venku a nemusím se stále obávat o peníze a ceny. .... Na druhou stranu pokaždé, když odjíždím, si uvědomím, že mi něco chybí, nevím. Lidé jsou tu velmi uzavření.“ (Erica)

Informátoři chápali hlavní rozdíl života v České republice a v Itálii především jako úměrnost výdajů a příjmů, která umožňuje kvalitní život i v případě, kdy někdo nevydělává enormní částky. Pro informatorku Ericu (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) tato skutečnost znamenala větší svobodu. Neméně důležitá rozdílnost byl pro informatory fakt, že jsou mladí Češi mnohem nezávislejší, než Italové, které považovali za velmi vázané k rodinám, kde jim tyto rodiny často až zbytečně pomáhají ve všech aspektech života, i v těch, které si zde v České republice lidé často zařídí sami.

Většina informátorů se shodovala na tom, že se cítí být momentálně více doma v České republice. Pro informátora Massimiliana (33 let, 3,5 roku v ČR, IT technik) byl jeden z důvodů stabilita zaměstnání, ale i rodina, kterou si zde založil. Někteří informátoři zmiňovali, že se někdy cítí být spíše cizinci doma v Itálii.

Většina informátorů si také dokázala představit žít v České republice dlouhodobě. Mají zde zázemí, často i rodinu nebo partnera. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) dokonce potvrdila, že by se do Itálie nikdy dlouhodobě vrátit nechtěla. Ostatní informátoři neměli svůj názor tak hluboce vyhraněný, ale byli si vědomi, že stabilitu a zaměstnání, jaké si našli zde, v Itálii v blízké době nenajdou. Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) byla rozhodnutá zůstat v Praze natrvalo.

„Zažádám si o trvalé bydliště. Do teď jsem to neudělala, ale teď jsem se už rozhodla. A dokud jsem zdravá a schopná, tak tu zůstanu.“ (Lorena)

Dlouhodobě si naopak život v České republice neuměl prozatím představit informátor Maurizio, který žije v České republice dva roky. Tvrdil, že cítí jakousi únavu, a má potřebu změnit prostředí. Sám si svůj život uměl představit spíše na rodné Sardinii nebo ve Španělsku. Chybí mu zde tamní charakter lidí a klima. Výzkum potvrdil, že Italové, kteří v České republice žijí již dlouhou dobu, měli i větší tendenci zde zůstat natrvalo. Mladší informátoři byli více nerozhodní a budoucnost si dlouhodobě neplánovali.

4.2 Vztah k Itálii

K Itálii jako takové měli informátoři kladný a vřelý vztah. Považovali ji za krásnou zemi s hodnotnou kulturou. Zároveň pro ně byla i zemí, která jim nezaručovala budoucnost. Považovali sami sebe, Italy, jako zodpovědné za situaci, která Itálii dovedla až do tohoto stavu bez ekonomického a sociálního zázemí, bez zajištění, které nacházeli v České republice. I informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) byl tohoto názoru, i proto je nyní jeho vztah k Itálii plný bolesti. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) dělila vztah k Itálii a samotný vztah k Italům, ke kterým se necítila být propojená. Sama se definovala jako seriózní, málomluvný a nearogantní člověk, který za výhodu života v České republice považuje i skutečnost, že nemá klasickou snědou pleť. Setkala se zde s častou definicí Itala jako Roma. Soniu zde lidé jako Italku na první pohled nepovažovali, což považovala za výhodu. Informátor Gianluca (31, let 10 měsíců v ČR, lektor) vidí situaci podobně jako Sonia.

„Itálie se mi velmi líbí. Mluvím o Itálii, ne o Italech. Líbí se mi vzduch, který se dýchá. Mám tam kus rodiny. Mám rád (italskou) kuchyni. Líbí se mi kultura a způsob života. To, co se mi nelíbí, je i důvod, proč se tady cítím lépe. Nelíbí se mi zmatek, nelíbí se mi dát si schůzku a nepřijít, chodit pozdě. Proto taky nemám výrazný vztah k Italům. Italové si taky hodně stěžují, což se mi nelíbí. Mám skvělý vztah k Itálii, ale ne tak dobrý k průměrnému Italovi.“ (Gianluca)

Informátor Massimiliano (33 let, 3,5 roku v ČR, IT technik) definoval svůj vztah k Itálii formou lásky a nenávisti. Považoval Italy za hlavní viníky, kteří uvedli svoji zem do stavu, v jakém se nachází. Neviděl v Itálii dostatek iniciativ a tlaku k tomu něco změnit. Považoval Itálii za rozmanitou, krásnou zemi bez budoucnosti, pokud se něco nezmění. I pro informátorku Ericu (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) bylo těžké definovat svůj vztah k rodné zemi.

„Je to smutné, je to země, které neví, co si počít. Nemá směr, vše jde špatně. Jsou tu krásné věci, nejlepší na světě, podle mě, ale jsou tu i další, nejhorší. Politika, mentalita, co se mi nelíbí, nevím. Vyhledky pro mladé. Nefunguje nic.“ (Erica)

Informátorům se i přes negativní stránky Itálie stále po něčem z domova stýskalo a většina informátorů se shodovala, že jim chybí italské klima a počasí. I pro Lorenza (31 let, 5 let v ČR, lektor) to bylo slunce, které mu chybělo, mimo jiné pak přátelé a italské jídlo. Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) byl názoru, že italská jídla si může člověk bez problémů připravit i tady, někdy draž, ale je to možné. Za to, co mu v České republice chybí nejvíc, považoval svůj rodný jazyk, italštinu. Vážil si velmi skutečnosti, že má v práci italského kolegu, se kterým může mluvit nejen italsky, ale dokonce i dialektem²⁸ z jeho rodné oblasti, protože oba dva pochází ze stejného regionu. I Edmondo se těžce smířoval s místním klimatem, barvami. Považoval těch osm měsíců v roce, které tu nachází šedé, plné sněhu, nebo se zataženou oblohou, jako psychicky náročné a jak sám tvrdil, barvy a italské klima je faktor, který mu zde z domova chybí. Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka), pocházející z ostrova Sardinie, si nyní velmi uvědomila svoji náklonnost ke svému domovu, Itálii.

„V létě, když se vrátím na Sardinii a jdu k moři, tak mě to dojde, protože, když si uvědomím, že je to můj domov, skoro se rozbrečím. Ano, a pak vítr. Předtím jsem ho nenáviděla. Teď, když se vrátím do Cagliari²⁹, vyjdu z letadla a dýchám ho, rozcuchá mi vlasy a mně se to líbí.“ (Erica)

---

²⁸ V odlišných italských regionech se mluví kromě italštiny často i odlišnými dialekty.

²⁹ Informátorčino rodné město

4.3 Identita

Informátory velmi zaujala otázka, zda se cítí být více Italy nebo Čechy. Většina informátorů se cítila být stále Italy, ačkoliv uznávali, že je život v České republice v něčem změnil. Mají větší rozhled a dokonce se jistou svojí částí považují víc za Čechy, nicméně jejich italské *jádro* je neměnné a silně zakořeněné.

„Zcela jistě miluji svoji zem. Je normální, že se cítím být Italka, ale v jistém směru se za to stydím. Jde o způsob, jakým se řídí různé situace a strach z toho, jít kupředu a dělat jiná rozhodnutí. Italové potápí naši zem. Po prvních dvou letech strávených zde, když už jsem poznala jinou zem, jiné zvyky, věci, které fungovaly. Jistě, vy máte za sebou jinou historii. Omezení, které my jsme neměli. Je to způsob žití, které jsme my nezažili. My jsme byli stále velmi svobodný stát. A přesto jsme se za tolik let nenaučili vybudovat to, co vy jste zvládly za tak málo let. Podařilo se vám nechat tuto zem růst dobrým směrem. S radostí, protože jste chtěli něco jiného. Naopak u nás se všichni spokojí se vším a čekají, že přijde někdo jiný to vyřešit.“
(Lorena, 47 let, 6 let v ČR, pokojská)

Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) si byla jistá, že její italské *Já* je neměnné. Objevila na sobě ale změny, které předtím vůbec nevnímala. Často se cítí být odlišná i v rodné zemi. Naučila se nechodit pozdě a být velmi háklivá k tomuto zvyku. Tvrdila, že ji nyní vyvede z míry i autobus, který má dvě minuty zpoždění a považovala to za velkou změnu od toho, jak by se chovala předtím doma, nebo jak vidí chovat se své italské přátele na Sardinii. Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) se cítí být Irka pro svoji vášeň pro keltskou kulturu. Ani Čech, ani Ital. Naopak se ke svému italskému původu vyjadřuje negativně.

„Ani jeden z těch národů nemám moc v lásce. ... Je to divné, já nejen že se k tomu (národu) nehlásím, já jsem přímo nešťastná, že jsem Italka. Pak máš to pouto. Když se vrátím domů a vidím ty barvy svého kraje. Něco to dělá. Jinak to nechápu, že jsem se tam narodila. Možná je to trest, že musím tu italštinu učit. Pro mě je to hrozně nudný jazyk.“ (Sonia)

Usměvavost byl jeden z důležitých faktorů, který informátoři zmiňovali jako ten, který podporuje jejich italské *Já*. Dále pak informátoři zmiňovali pozitivní přístup, komunikativnost a navazování vztahů. Jak říkal sám informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa), jeho italská stránka se projevuje tím, že rád dokazuje, jak je schopný. Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) v sobě vidí Italku díky svému estetickému vnímání, klidu a způsobu, jakým si užívá život a různé situace. I ochutnání plátku Mortadelly³⁰, klidné vypití kávy, vnímání života po malých kouscích, jak to málo vidí u Čechů, z ní dělá Italku a i Erica si jistým způsobem připomínala svoji italskou identitu.

„Čtu. Mluvím s přáteli. Když mluvím se Sardy, tak mám často touhu mluvit dialektem, i když jsem jím předtím nemluvila. ... (Bavi mě) mluvit o mé zemi, regionu, se svými studenty.“ (Erica)

Carolininu (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) italskou část dle ní definovala její láska ke kuchyni a estetické citění. Česká část naopak vyjadřovala charakter. Považovala Čechy lehce za rezervované a často v sobě tuto vlastnost nacházela i sama.

„Myslím, že vyučovat italštinu je způsob, jak zůstat Italové. Líbí se mi i zvát přátele na skleničku vína. Sklenička vína může být i způsob, jak zůstat Italy.“ (Carolina)

4.4 Stereotypy

Stereotypní obraz průměrného Čecha viděli informátoři jako obraz člověka velmi klidného, až chladného a rezervovaného. Ne vždy tyto charakteristiky informátoři považovali za negativní. Shodovali se, že je potřeba, aby vás Čech lépe poznal, než se dokáže skutečně druhému otevřít, ale často bylo toto chování informátory považováno za více upřímné a následný navázaný vztah i dlouhodobější, než u italské povahy. Často informátoři popisovali průměrného Čecha jako introverta, na jehož charakter měla dopad komunistická historie, a málo usměvavého a pozitivního člověka. Informátor Daniele (34 let, 5,5 roku v ČR, organizátor lékařských konferencí) tvrdil, že rovnováha

---

³⁰ Uzenářský výrobek původem z Itálie

by měla být někde na pomezí mezi klasickým italským a českým charakterem. Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) byla přesvědčena, že většina Čechů je snadno k odhadnutí a dá se od nich očekávat, co jí mohou nabídnout v různých situacích. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) si byla vědoma i charakteristických vlastností, které na Češích oceňovala.

„Na vás se mi strašně líbí, že jste tiší, že jste málomluvní. Respektujete fronty, například, a nějaký pořádek, pravidla. Pokud je někdo nedodrží, tak ho jiný jedinec upozorní, že tedy něco neklape.“ (Sonia)

Mimo tyto charakteristiky se objevovaly další zajímavé postřehy o povaze Čechů. Lorenzo (31 let, 5 let v ČR, lektor) svůj postřeh přikládal starší generaci žijící za komunismu.

„Jedna věc, možná trochu přehnaná, je, že jste příliš zatíženi na ceny zboží. Takže když něco stojí málo, preferujete si vzít tohle, než třeba zaplatit o pět, deset korun více a koupit si nějaký kvalitní produkt. Tahle věc, podle mě, se s vaší mladší generací změní.“ (Lorenzo)

Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) považoval Čechy za opak Italů, v tom dobrém i špatném smyslu. Za uzavřeným charakterem Čechů viděl dopad padesáti let komunismu, kterým si prošli, chápal je jako osoby bez větších ambicí a tužeb. Tomuto je, dle Edmonda a většiny informátorů, naučil právě komunismus. Dále považoval Čechy za osoby, které nemají potřebu se zviditelňovat, tzv. zveličovat svůj obraz před ostatními, tak, jako to dělají Italové. Tato charakteristika je naopak velkým ukazatelem italského charakteru obecně.

Dále se informátoři vyjadřovali k stereotypnímu obrazu typického Itala, kterého shledávali jako osobu usměvavou, vřelou, pohostinnou a pozitivní, nicméně plnou negativních charakterových vlastností. Informátor Edmondo již zmiňoval, že považuje Italy za velmi orientované na jakousi kulturu toho vypadat dobře, působit dobře na okolí a být velmi citlivý k tomu být posuzován okolím. Charakter Italů, který se informátorce

Erice (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) nelíbí, zahrnuje: připadat si lepší, než ostatní, být na konci sil a stejně být přesvědčen, že je Itálie nejlepší na světě. Informátoři Italy často považovali jistým směrem také za povrchní osoby, vázané na stereotypy. Erica doporučovala, aby se na sebe Italové dívali více kriticky, než tomu je a zmiňuje také mafiánskou mentalitu, kterou mají Italové velmi zažitou. Informátoři ji viděli v maličkostech, jakou může být například vyhledávání výhod přes přátele vlivných přátel apod.

„Pravý Ital je hlučná osoba, které si hned všimneš. Chce vypadat jako optimista, ale nedělá víc, než že si stěžuje. A myslím, že je to i osoba trochu závistivá. Pořád kontroluje, zda soused nemá trávu zelenější.“
(Carolina, 21 let, 2 roky v ČR, lektorka)

Informátor Maurizio (24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě) pochází z ostrova Sardinie a charakterové rozdíly mezi Italy jsou, dle jeho názoru, rozdílné mezi jednotlivými italskými regiony. Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) se cítila být i po šesti letech strávených v České republice cizinkou.

„Jsme stále cizinci. Pro Čechy jsme tu trochu jako vetřelci. Dávají nám najevo, že jsme v jejich státě. Ale uvědomila jsem si, že se jedná o věc charakteru. Čech má potřebu trocha času, než se člověku otevře. Musí tě poznat, pochopit tě. V momentě, kdy tě dokáže ocenit, se k tobě uváže. Mluvím teď o dospělých lidech, u mladých je to něco jiného.“ (Lorena)

Otázka cizinců a přistěhovalců je v Itálii citlivé téma, zvláště kvůli nárůstům přistěhovalců z Afriky, kteří do Itálie nelegálně doplouvají každý den³¹. Italové nemají v cizině důvěru. Přistěhovalcům značnou měrou pomáhá finančně stát, a naopak Italové si připadají bez pomoci. Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) viděla problém v tom, že se Italové bojí o to málo, co mají. Pokud o to přijdou, považovala za

---

³¹ Dlouhodobý problém představují pro Itálii každodenní příplouvání nových nelegálních imigrantů, převážně z Afrických zemí. Italové v nich často vidí vetřelce, kteří dostávají od státu větší výhody, než by skutečně dostávat měli, zvláště v období ekonomické krize, kdy aktuální situace nutí Italy emigrovat stále častěji za prací do zahraničí.

pochoptelné, že se na povrch dostane jistý typ hořkosti a zlosti proti přistěhovalcům. Informátor Daniele (34 let, 5,5 roku v ČR, organizátor lékařských konferencí) si myslel, že pro cizince v Itálii není snadné se adaptovat na tamní situaci, především nedostatku práce, zákony a poplatky a problém vidí i v náhledu na cizince z pohledu Italů.

„Ital vidí cizince skoro jako nebezpečí, ne jako zdroj. Je to kvůli situaci, která momentálně v Itálii je, kvůli historii i kvůli mentalitě, nedostatku práce a tak.“
(Daniele)

Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) viděla hlavní rozdíl života v České republice a v Itálii ve způsobu života a charakteru. Velmi důležitým faktorem byl zde v České republice pro ni skutečnost, že zde lidé nemají stálou potřebu se dobře jevit a vypadat před ostatními.

„Jako třeba oblékat se. Já jsem tu našla hroznou svobodu, ve smyslu toho, že jdu ven oblečená, jak mě napadne a nikoho to tu nezajímá. Můžu jít do parku v pyžamu se psem a nikoho to nezajímá. To je pro mě taková svoboda, kterou nadřazují všemu ostatnímu. Italové si toto skutečně neuvědomují. Já jsem to tu vycítila hned. ... V Itálii jsem se cítila nesvobodně. Když nemůžu vyjít z domu a dělat to, co chci, tak to znamená, že nejsem svobodná. A Italové nejsou svobodní. Jsou vázáni na to, co ostatní říkají a co dělají.“ (Lorena)

Zajímavý pohled na důležitost vzhledu a působení na lidi mezi Italy a Čechy zmiňovali i další informátoři. Informátoři Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) i Lorenzo (31 let, 5 let v ČR, lektor) se ztotožňovali s předchozím Loreniným názorem, co se týče svobody oblékání a stylu, který je tak zakořeněn mezi Italy, a málo mezi Čechy. Tato skutečnost jim v České republice dávala velkou míru svobody. Italové se dle většiny informátorů často poznají právě díky stylu oblékání, který je u každého z nich velmi podobný. Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) na sobě rád zdůrazňoval tuto svoji italskou stránku dobře vypadat. Uvědomoval si velmi dobře, že tento zvyk není v Čechách hluboce zakořeněn, ale bylo to pro něj stále velmi špatně pochoptelné, a to především v zaměstnání, kde tento rozdíl viděl

výrazně mezi českými a italskými kolegy. Většina respondentů tento zvyk nazývala jakousi kulturou toho dobře vypadat.

Informátoři, kteří žili v České republice delší dobu, si více uvědomovali ovlivnění, které jim život v cizí zemi přinesl. Jedná se hlavně o charakterové ovlivnění, kdy se častěji cítili být Čechy, především v otázkách zodpovědnosti a dochvilnosti, ale italská veselá povaha a otevřenost jim u Čechů nadále chybí.

4.5 Vztah k italské komunitě v České republice

Setkávání a vyhledávání osob stejné národnosti nebylo u většiny informátorů žádané, mnohdy naopak. Většina navazovala vyloženě jen spontánní vztahy a přátelství a nevyhledávala již žádné uměle konstruované společenství lidí stejné národnosti. Většina informátorů měla přátele různých národností, jak mezi Italy, Čechy, tak i jinými. Na sociálních sítích byla možnost vyhledat skupiny Italů, kteří se sdružovali za účelem výměny informací a i navazování přátelství krajanů v České republice. Existence této komunity nebyla přijímána respondenty ryze negativně, ale většina neměla potřebu ji vyhledávat. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) se ale k italské komunitě stavěla s velkým odstupem a neměla vůbec žádný zájem o to, být v kontaktu s jinými krajanů a i svoji práci lektorky italštiny vnímala negativně z důvodu, že se jí italština jako jazyk vůbec nelíbil a neměla potřebu si svůj italský původ připomínat. Ani většina dalších informátorů nevyhledávala italskou společnost ve větší míře, než byli jejich bližší přátelé. Považovali za příjemné být v nějakém kontaktu s italskými přáteli, ale ne s lidmi, kteří nechtěli žít možná v České republice takové, jaká je, ale chtěli si ji přetvořit na jistý druh Itálie. Srazy, které se pořádaly mezi Italy žijícími v České republice, převážně v Praze, považovali informátoři za souhrn všech možných klišé, které se pod pojmem Ital dá představit.

Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) nevyhledával nikdy svoje krajanů v Praze a tvrdil, že má nedůvěru ke svým krajanům v zahraničí, kteří se často chovají nevhodným způsobem. Samozřejmě informátor zdůraznil rozdíl mezi italskými turisty a lidmi, žijícími zde trvale, nicméně si

svoje krajany držel v jistém odstupu a italskou společnost nevyhledával. Jak sám říkal, byl rád za své italské kolegy v práci, a to mu stačilo. Na druhou stranu samozřejmě Edmondovi chyběla i část italského charakteru, kterou když ale vyhledával, zároveň nacházel i všechno to, co nechtěl.

„Obvykle, když potkám nějaké Italy v metru, tak se odtáhnou a zkouším i mluvit česky, aby si nevšimli, že jsem Ital taky.“ (Gianluca, 31, let 10 měsíců v ČR, lektor)

Lorenzo (31 let, 5 let v ČR, lektor) měl, podle svých slov, vyvážené množství italských i českých přátel. Poslední dobou se Lorenzo setkával se svými italskými přáteli převážně na fotbale, který považoval za identifikační prvek Italů jak v rodné zemi, tak i mimo ní.

Italský kulturní institut³² funguje v Praze od roku 1971 a má za úkol podporovat kulturní vztahy a výměny mezi Itálií a Českou republikou. Informátorka Carolina (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) by uvítala, kdyby Italský kulturní institut organizoval nějaký kvalitní filmový festival nebo koncerty méně známých italských zpěváků. Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) a Gianluca (31, let 10 měsíců v ČR, lektor) byli téhož názoru, vzhledem k faktu, že pár akcí již navštívili a byli schopni situaci posuzovat.

„Myslím si, že Italský kulturní institut je trochu smutný. Myslím, že nabízí zajímavé věci pro lidi, kteří studují italštinu a zbožňují Itálii, ale ne pro Italy.“ (Carolina, 21 let, 2 roky v ČR, lektorka)

Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) naopak ráda vyhledávala komunitu Italů v Praze, kterou objevila přes sociální síť Facebook. Považovala se za osobu velmi otevřenou, srdečnou a usměvavou, a proto se cítila být z větší části lépe mezi Italy a ráda se účastnila společných akcí a udržovala kontakty s krajany. Viděla ale hluboký rozdíl mezi tzv. novou a starou italskou komunitou v České republice.

---

³² Kromě organizování kulturních akcí nabízí institut také aktivity spojené s rozvojem a šířením italského jazyka a kultury, k nimž se mimo jiné řadí kurzy italského jazyka. Institut se podílí i na organizaci soutěží v oblasti poezie a překladů italských textů. Oceněná díla se poté stávají součástí jeho vydavatelské činnosti (Istituto italiano di cultura, 2014, iicpraga.esteri.it).

„Můžu ti říct, že ta nová komunita, mluvím hlavně o studentech a mladých lidech, se dá rozhodně považovat za dobrou komunitu. Na rozdíl od té staré. Té se nepodařilo ani zůstat v kontaktu mezi sebou samými. Ti, co jsou tu už hodně let, a mluvím nejen za sebe, my je nevyhledáváme, protože jsou to ti Italové, které my nechápeme. Žijí tady, ale opovrhují touto zemí. ... Mladí mají úplně jiného ducha. Italové, kteří přijeli už před mnoha lety, přijeli z naprosto odlišných důvodů, nežli ti aktuální. Mladí teď přijíždí najít nějakého ducha a životní poznání, které nenachází v Itálii.“ (Lorena)

4.6 Rodina

Italové jsou velmi vázání na svoji rodinu, proto se stěhování jednoho jejich člena mohlo zdát složité. Informátoři postrádali své rodiče, ale někdy jim vzdálenost mezi nimi pomohla i vylepšit vzájemné vztahy. Rodiče respondentů chápali malé uplatnění svých dětí v Itálii, a i proto informátory ve svém rozhodnutí opustit Itálii většinou podporovali. Rodiče informátora Lorenza (31 let, 5 let v ČR, lektor) svého syna nikdy nepřesvědčovali, aby zůstal v Itálii.

„Ne, nikdy. Byli vždy velmi otevření, když jsem začal jezdit do zahraničí. Potom možná doufali, že se vrátím, možná stále doufají, ale ví, jaká je tam situace, takže na mě netlačí. Nikdy jsem nemusel překonávat žádnou překážku od mé rodiny.“ (Lorenzo)

Poté, co se informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) rozhodla zůstat natrvalo v Praze, musela celé své rozhodnutí obhájit před svou rodinou i dcerami, které žily stále v Itálii. Její mladší dcera zůstala bydlet u Loreniných rodičů a pokračuje ve studiu v rodné zemi. Bylo jí sedmnáct let. Starší dcera měla již svoji rodinu. Lorena se snažila svoji mladší dceru přesvědčit, aby s ní v Praze žila. S matkou zde strávila téměř celý rok, ale nebyla zde šťastná, proto ji Lorena poslala zpět ke svým rodičům. Lorena měla na počátku potíže vycházet se svoji matkou a přesvědčit ji o své volbě života v cizí zemi. Následně se i rozhodla svoji matku na dvacet dní pozvat do Prahy, aby sama poznala důvody, které

Lorenu, její dceru, vedly k této volbě. Nakonec se svoji matkou i ostatními členy rodiny vycházela opět dobře.

Informátoři si udržovali s rodinou dobré vztahy, volali si, psali si i se domů několikrát do roka vraceli. Hlavními komunikačními prostředky pro všechny informátory byl telefon, Skype, Facebook a ostatní mobilní aplikace pro komunikaci. Internet byl oblíbenou pomůckou především kvůli cenám komunikace mezi vzdálenými členy rodiny. Průměrně si informátoři s rodinou volali asi jednou za týden nebo za dva. S příbuznými, kteří používali internetové sociální sítě, byli v kontaktu i častěji.

Za rodinou do Itálie se informátoři vraceli průměrně dvakrát do roka. Nejčastěji se vraceli na Vánoce a v létě, kdy si chtěli užít letní počasí a moře. Vánoční svátky byly pro rodiny informátorů a i pro ně samotné důležité, a měli potřebu je trávit právě se svoji rodinou a proto se většina z nich pokaždé na svátky vracela domů.

Často informátoři zmiňovali odlišnou sílu vazeb mezi rodinnými členy v Itálii a v České republice. Italské rodiny považovali respondenti za více propojené a jejich vztahy mezi sebou za užší a hřejivější. Italové dle nich rodinou žijí více, než Češi. Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) uznala, že rodinná pouta se znají být silnější v italských rodinách, ale potvrdila, že přítelova rodina v České republice byla velmi silně propojená. Erica byla přesvědčena, že česká výchova vede lidi k větší samostatnosti, než ta italská.

„Myslím, že italská rodina více pomáhá a nežádají to od tebe. Pokud máš potřebu, pomohou ti. Česká máma, když pomáhá svému synovi, se ho ptá, zda to potřebuje. Italská máma mu to dá, aniž by se ho ptala. ... Tady i v Evropě jsou mladí mnohem víc samostatní, u nás méně, protože tam mají obvykle rodiče, kteří jim pomohou. Někdy i příliš.“ (Erica)

Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) i Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) měly české partnery. Informátorka Sonia zmínila negativní přijetí jí, jako Italky, jedním členem rodiny svého českého manžela. Negativní vztah přetrval až do teď, ale s ostatními členy

manželovi rodiny vycházela Sonia dobře. Soniina rodina neměla žádné výhrady k jejímu českému manželovi, ale nechtěla, aby odjela. Sonia tvrdila, že pokud by se s manželem rozhodli žít v Itálii, nebyla by ze strany její rodiny k jejich vztahu žádná námitka. I informátorka Erica popisuje své přijetí rodinou svého českého přítele.

„(Přítelova) maminka mě na začátku moc nemusela, protože byla žárlivá na svého syna, ne, že bych byla Italka. Nemělo to nic společného s národností. Jinak mě všichni přijali velmi dobře. Obvykle byli velmi zvědaví.“ (Erica)

4.7 Jazyk

Jazyk je jeden z hlavních aspektů, sloužící k integraci do majoritní společnosti. Cizinci s nízkou znalostí majoritního jazyka společnosti nemají evidentně takové možnosti k zapadnutí mezi majoritu, jako cizinci, kteří jsou ochotni se majoritní jazyk naučit. Z odpovědí informátorů byly patrné obě varianty. Část z nich byla schopná v České republice žít bez značných jazykových obtíží, bez znalosti češtiny. Tito lidé preferovali být v kontaktu s ostatními Italy, dokonce i v zaměstnání, kde používali především italštinu a angličtinu a český jazyk ovládali na základní úrovni. Druhá skupina informátorů považovala jazyk naopak za nedílnou součást života v cizí zemi a nezbytnost pro kvalitní integraci a život. Český jazyk byl pro ně nástroj k poznání a k zapadnutí mezi majoritní společnost. Italové, kteří se aktivně učili, nebo naučili, česky, se chtěli vymanit z faktu být jenom cizinec a snažili se udržovat a vyhledávat přátelství a kontakty mimo svoji komunitu. Všichni respondenti byli ale na takové jazykové úrovni, že se dokázali normálně domluvit v základních denních situacích, jako je nakupování apod. Informátorka Carolina (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) se česky učila od mala. Její maminka byla Češka. Byla ochotná provést rozhovor i v češtině, ale nakonec preferovala italštinu.

„Máma na mě odmala mluvila česky, táta italsky. Když mi byly čtyři roky, moje máma přestala mluvit česky. Neví se proč. Myslím, že měla strach, abych si nezačala plést dva jazyky ve škole. ... Pokračovala jsem mluvit česky s příbuznými, s tetou, prarodiči, ale to nebylo moc vážné až do doby, kdy jsem se sem přestěhovala a začala se česky vážně učit. ... Teď mohu říct, že rozumím všemu.“
(Carolina)

Soniu (41 let, 11 let v ČR, lektorka) začal češtinu trochu učit nevlastní otec jejího manžela. Následně si pořídila učebnici češtiny a učila se sama. Nyní je v České republice již přes jedenáct let a česky rozumí a mluví na vysoké úrovni. Jako jediná informátorka prováděla rozhovor v češtině. Dle jejích slov ji s češtinou velmi pomohla její práce lektorky italštiny a její studenti. Informátoři, kteří se živili jako lektoři italštiny, považovali své zaměstnání i za dobrý způsob učit se česky a považovali své studenty za své učitele jazyka. Naopak informátoři, pracující v mezinárodních firmách, si většinu času vystačili bez češtiny. Maurizio (24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě) byl nicméně schopen se jazyk naučit na dobré komunikativní úrovni.

Odpovědi informátorů na otázku, jaký jazyk považovali za ten, který denně používali nejčastěji, se značně lišili. Situaci ovlivňoval i druh zaměstnání, lidé, s kterými pracovali a národnost partnera.

„Během týdne angličtina, protože v práci používám jen angličtinu. A doma češtinu. ... Moje přítelkyně nemluví italsky. Takže já doma s ní mluvím na půl česky, na půl anglicky. A s (přítelkyniným) synem mluvím jen česky.“
(Massimiliano, 33 let, 3,5 roku v ČR, IT technik)

Lektoři italštiny naopak definovali italštinu jako nejpoužívanější jazyk v jejich denním životě. Informátorka Carolina (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) používala denně nejčastěji italský jazyk, i kvůli práci lektorky, i díky svému italskému příteli. Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) také nejčastěji mluvil italsky i díky tomu, že jeho manželka, Češka, uměla italsky velmi dobře. Informátoři Lorenzo (31 let, 5 let v ČR, lektor) i Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka)

používali nejčastěji češtinu. Sonia označila jako druhý jazyk italštinu. Z tohoto hlediska byly zvyklosti respondentů velmi odlišné.

Znalost českého jazyka byl pro informátory základní prvek pro integraci do české společnosti a k adaptaci, a proto se hlavně mladší část informátorů česky aktivně učila, nebo stále učí.

„Když (lidé) vidí, že se Ital aspoň snaží učit česky, už je to lepší. Když ale vidí Itala, který mluví jen italsky a chová se jako klasický Ital, tak je brán trochu stranou.“
(Gianluca, 31, let 10 měsíců v ČR, lektor)

Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) byl přesvědčený, že pro život v Praze není nutné mluvit česky, pokud člověk nemá jisté aspirace poznávat místní lidi. Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) se s tímto názorem také ztotožňovala. Edmondo zároveň uznával, že nízká schopnost mluvit česky cizince odsunuje trochu mimo společnost.

„Český jazyk je nezbytný, pokud se chceš integrovat. To je pravda. Otázka je, jestli se ten někdo chce integrovat. Jaký život vede, co chce dělat, k čemu ti je (jazyk), s kým musíš mluvit. Samozřejmě je znalost češtiny dobrá, pokud se chceš integrovat. ... Abych se vnitřně vylepšoval. ... já se tím nyní nezabývám, protože necítím potřebu integrace nebo vyhledávání místní společnosti. Já žiju tak, jak jsem ti říkal. Pracuji, jdu domů, jím, spím.“ (Edmondo)

Velmi důležitou otázkou pro informátory bylo, jak a v jakém jazyce si vyhledávali informace a odpovědi byly značně rozdílné. Jednalo se o lidi, kteří ovládali více méně minimálně tři jazyky – angličtinu, italštinu a češtinu. Často vyhledávali informace dle země, která je momentálně zajímala, a jen pár jich preferovalo skutečně italštinu. Informace vyhledávali informátoři převážně na internetu, proto byli jazykové preference takto rozdílné. Z českých novin informátoři upřednostňovali deník Metro.

Televizní programy sledovali informátoři převážně v češtině, jen dva se přiznali, že měli satelit. Velká část informátorů pak filmy a podobné sledovala v originálním jazyce, s českými titulky, pokud to bylo možné. V češtině si většina nevěřila natolik, aby v ní četli knihy nebo sledovali filmy. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) se toužila stále zdokonalovat v češtině, a proto četla často v tomto jazyce. Italštině se vyhýbala jak v mluvě, tak čtení a jiném.

„Čtu furt (česky), protože jazyk nikdy nepřestaneš zdokonalovat. Televizi nemáme, ale filmy jasně, sleduju. A spíš než noviny čtu literaturu. Nějakou dobu jsem četla Lidové noviny, ale nemám ráda deníky a celkově jsem začínala s Reflexem, ale pak jsem přešla k literatuře. V italštině nevyhledávám vůbec.“ (Sonia)

Informátoři Daniele (34 let, 5,5 roku v ČR, organizátor lékařských událostí) a Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) přiznali, že měli doma satelit, aby mohli sledovat italské a zahraniční programy. I přes tento fakt se ale informátoři češtině nebránili a snažili se jí pomalu přijímat a chápat, často formou sledování filmů, kde si nastavili české titulky.

4.8 Náboženství

Italové jsou známi pro svoje náboženské citění³³. Velká část informátorů přijímala Českou republiku, jako z velké části ateistickou, kladně. Mezi informátory byli jak ateisté, tak věřící, i věřící nepraktikující. Část informátorů se vyjádřila ve smyslu, že náboženství už není slovo boží, ale slovo člověka, a proto mu již tolik nedůvěřovali. Informátor Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) přičítal slabý zájem o víru české historii i komunismu, který zde zájem o náboženství limitoval.

---

³³ Většina obyvatelstva v Itálii patří mezi katolíky, tj. asi 85 – 95% lidí. Je to dáno historií i vlivem Vatikánu. (Itálie, 2013, <http://itálie.net/nabozenstvi>)

„Co se říká v sociologických knihách? Češi jsou ateisté. ... Pokud mluvíme o lidové zbožnosti, jako její vnější projevy, tak ano. Tady tedy není zbožnost jako v Itálii. Pak naopak mluvíme o pohledu na zbožnost v životě. Ta není ani v Itálii. Necháme to být. Myslím, že nedostatek náboženského zájmu, který pochází z těch padesáti let komunismu, z kultury a z toho, co udělali, že udělali z Čecha osobu tichou, tak z něho udělali i osobu prakticky bez tužeb a nadějí. ... Nic neočekává. Na ničem nelpí.“ (Edmondo)

Informátoři Lorenzo (31 let, 5 let v ČR, lektor) i Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) o sobě tvrdí, že jsou ateisté, a v České republice se cítí dobře.

„Bylo zvláštní vidět, že tu skoro nikdo není křtěný. Ale pozitivně, protože já jsem ateista. Zrušila jsem svůj křest. Teď je možné to udělat, na byrokratické úrovni.“ (Erica)

Eričino rozhodnutí nemělo nic s faktem, že žila tady v Praze, jelikož se k němu rozhodla před mnoha lety. Momentálně o jejím rozhodnutí neví ani celá její rodina. Rodiče její rozhodnutí přijali, ačkoliv její otec trošku hůře. Její rozhodnutí jim připadalo jako postoj proti rodině, nebo aspoň proti jejím kmotrům.

Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) byla přesvědčená, že je zde v České republice velký zájem o alternativní náboženství, například buddhismus. O ten se i informátorka konkrétně zajímala od doby, kdy žila ve Skotsku a podle jejího názoru je i v Itálii velký zájem o podobná náboženství. Byla přesvědčena, že jsou Italové samotným Vatikánem již unavení, a to zvláště ženy, jelikož se Vatikán často vměšuje do záležitostí, kam by neměl.

Informátoři si uvědomovali, že se v Itálii náboženství chápe mnohem hlouběji, než v České republice. Přisuzovali to i náboženské výchově, které byla většina vystavována od mala. Katechismus³⁴ je oproti České republice v Itálii běžnou součástí výchovy.

---

³⁴ Křesťanská nauka

„Když si malý, chodíš na katechismus, pak ve škole jsou hodiny náboženství. Což tady není, tady to nikdo nedělá. Možná jen děti na Moravě. ... Náboženská výchova je aspekt kultury. Samozřejmě tady je to slovo vymazáno padesáti lety komunismu. Silou. ... Dítě s náboženskou výchovou má možnost, ale není jistota, že se mu to podaří, vylepšovat vztahy k druhým až do konce svého života. To tady není nabídnuto. Nebo, je to nabídnuto, ale nikoho to nezajímá.“
(Edmondo, 42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Bat'a)

Velká část informátorů se shodovala, že náboženská výchova dokáže dětem už od mala ukazovat, a podporovat v nich samých, jisté životní hodnoty, především pak respekt k rodině a bližním a právě i díky této výchově mohou mít Italové z větší části hlubší smysl pro rodinu. Informátor Massimiliano (33 let, 3,5 roku v ČR, IT technik) byl toho názoru, že nevěry a podobné záležitosti se dějí zcela jistě i v Itálii, ale Italové mají tendenci tyto poklesky více skrývat. Informátorka Erica (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) to přisuzovala většímu smyslu viny, který lidé získávají právě formou náboženské výuky. Odsouzení je pro Italy hroznivá představa, ale u Čechů se informátoři s takovým chápáním nesešli. Náboženství je v Itálii skutečně vážným tématem. Někteří informátoři ale nebyli přesvědčeni upřímností, s jakou se tam víra projevuje navenek. Informátoři chápali některé Italy jako oběti náboženské morálky, často jen hrané pro okolí. Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) se v Praze setkala se zvláštností, která ji velmi překvapila.

„První Vánoce, co jsem byla tady, jsem se šla podívat do kostela Jezulátka a tam jsem našla všechny vánoční stromečky. Vánoční stromek je u nás pohanský zvyk, ne katolický. Takže když jsem viděla všechny ty dekorované stromky uvnitř toho kostela, byla jsem překvapená. U nás v Itálii toto neexistuje. ... Jedná se o dvě rozdílné věci, které nejdou míchat.“ (Lorena)

Informátor Maurizio (24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě) vyrůstal ve věřící rodině, ale nepraktikující. Život v Praze ho naopak k víře malinko navrátil.

„V Itálii jsem už roky nechodil na mše, ale když jsem přijel do Prahy, tak v neděli, když je italská mše, tam jdu. Vrátil jsem se k tomuhle zvyku. Možná, abych se cítil víc doma, nevím.“ (Maurizio)

4.9 Svátky

Mezi obecně nejvíce přijímaný svátek patřily mezi informátory Vánoce, popřípadě ještě Velikonoce, a informátoři vnímali rozdílnost slavení obou svátků. Často Vánoce slavili u svých rodin v Itálii a na české Vánoce si většina informátorů špatně zvykala. Bylo pro ně těžké přijímat zvyky, kdy se Vánoce slaví jen v okruhu velmi blízké rodiny, protože samotní Italové slaví Vánoce s širokou rodinou ve velmi veselém duchu. Massimiliano (33 let, 3,5 roku v ČR, IT technik) si ještě nezvykl na slavení Vánoc po česku, proto přemýšlel o možnosti, slavit je příští rok napůl italské.

„Tady se Vánoce slaví 24. prosince, zatímco my v Itálii 25. I otázka rozbalování dárku, ne. Tady se rozbalují po večeři, v sedm, v osm večer, zatímco my jsme čekali buď to následující ráno, nebo půlnoc. To je věc, co mi ještě není blízka.“ (Massimiliano)

„V Itálii je takové rčení: Vánoce s tvými a Velikonoce s kým chceš. Takže to byla taková povinnost se vrátit na Vánoce domů.“ (Gianluca, 31, let 10 měsíců v ČR, lektor)

Informátorka Carolina (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) má matku Češku žijící v Itálii, proto od mala slavila Vánoce smíšeně. 24. prosince připravovali s rodiči a s partnery velkou slavnostní večeři, ale dárky rozbalovali většinou příští ráno, kdy následoval slavnostní oběd.

Velikonoce patřily také k oblíbeným svátkům a informátoři přiznávali, že v nich byl velmi zakořeněný vztah k oslavám Velikonoc po italsku, s přáteli venku v přírodě. Česká tradice se jim zdála zajímavá, ale nijak ji nepraktikovali a teprve se ji učili poznávat.

„České Velikonoce jsem slavila, když jsem byla mladší. Bylo to trochu divné. Byli jsem u mé babičky, která připravila všechna ta typická jídla, dělali jsme vajíčka, potom nás honili s pomlázkami. ... Myslím, že to byla zábava, ale nedostala jsem svoje velké čokoládové velikonoční vejce³⁵. Bylo to zvláštní.“
(Carolina, 21 let, 2 roky v ČR, lektorka)

„Na začátku jsem se tomu (české tradici pomlázky) smála. Pak jsem si o tom něco přečetla. A překvapilo mě, že si na tuhle věc hodně žen stěžuje a na druhou stranu to vypadá, že se vám nesmí odepřít. Tohle se mi nelíbilo. Já jsem to s Ondrou (přítelem) jednou zkusila, ale řekla jsem mu, že další rok už nechci. Když nechci, tak nechci. A on to chápe. To je důležité.“ (Erica, 29 let, 3 roky v ČR, lektorka)

Informátoři odpovídali, že ostatní svátky moc neslaví, a tím méně, aby slavili nějaké italské svátky zde v České republice. Výzkum také potvrdil, že informátoři stále preferují slavit svátky jako Vánoce a Velikonoce tak, jak byli zvyklí v Itálii. Informátorka Carolina (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) zmiňovala ještě dva další svátky, které ráda trávila s rodinou a které tvořily momenty, kdy je se svými bližními. Jednalo se o svátek sv. Štěpána a italský Den osvobození, 25. dubna. Oba tyto svátky slaví s rodinou a blízkými přáteli, a pokud se Carolina nenachází zrovna v Itálii, snaží se tyto svátky oslavovat i v Praze, s přáteli.

4.10 Zvyky

Každodenní realita života v České republice přinášela informátorům nové a nové objevy, i v oblasti zvyků.

„Jedna věc, které jsem si tu všimla, je zvyk, který tu všichni máte, když vstoupíte do nějakého obchodu a všichni zdraví. A když odcházíš, tak tě pozdraví znovu. ... Tady jste zvyklí, že se (v obchodech) nejdříve pozdraví a pak požádáš o to, co chceš.“
(Lorena, 47 let, 6 let v ČR, pokojská)

---

³⁵ V Itálii se na Velikonoce darují velká čokoládová vejce, obvykle s překvapením uvnitř

Obecně se informátoři shodovali na tom, že jsou Češi v úzkém vztahu s přírodou a rádi tráví čas venku. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) zmiňovala i sympatii ke sbírání hub a poznávání přírody, které je pro Čechy typické. Líbil se jí i fakt, že jsou české děti zvyklé chodit v létě na kolo a v zimě na lyže a často tráví čas venku. Dokonce považovala Čechy za kulturně založené, co se týče návštěv divadel. Carolina (21 let, 2 roky v ČR, lektorka) pak zmínila další ze zvyků, který ji zaujal.

„Líbí se mi jeden český zvyk, chodit o víkendu na chatu. Ital, který má druhý dům, je obvykle hodně bohatý, takže jich není moc. Musím říct, že skoro všichni Češi mají chatu a mě se líbí ten zvyk zvednout se a jít pryč na víkend.“ (Carolina)

4.11 Kuchyně

Italská kuchyně byla u informátorů vnímaná velmi kladně a často ji vyzdvihovali mezi jednu z nejlepších na světě. Zcela jistě ji chápali jako své propojení s italskou kulturou a tradicí. Oceňovali její variabilitu, rozmanitost ingrediencí a zároveň jednoduchost. Všichni informátoři se shodli, že je pro ně italská kuchyně pýchou a vzájemnou identifikací mezi Italy. Zároveň uvedli, že italská kuchyně je základ jejich jídelníčku a obvykle doma vaří právě ji.

„Mě chutná velmi italská kuchyně. Nakonec já vařím italská jídla. ... Obvykle česká jídla jíme venku. Doma vaříme italská, i můj přítel vaří italská jídla. Jsou lehčí, na to, jíst je každý den. A pak já jím hodně těstovin, ty mám za dvě vteřiny hotové.“ (Erica, 29 let, 3 roky v ČR, lektorka)

Ve smíšených vztazích bylo běžné českou a italskou kuchyni kombinovat, ačkoliv z rozhovorů vyplival stále fakt preference té italské. Informátoři Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) i Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) mají za partnery Čechy a ve vaření se většinou střídají - informátoři vaří po italsku a jejich partneři po česku.

„Italská kuchyně jsem já, u sporáku. Jak ji vnímám? Je to zdravá kuchyně, především. Česká kuchyně není příliš zdravá. Pokud jím hodně cibule nebo česneku, tak je jasné, že pokud se potím v autobuse, smrdím. A já z práce jezdím autobusem a připadám si jako v plynové komoře. Ne proto, že by se lidé nemyli, ale protože základ jídelníčku je špatný. Příliš cibule, příliš česneku. Příliš tuku, omáček, chleba. Nedělá dobře smažené, tučné, ani sádlo. Italská kuchyně používá cibuli i česnek, ale ne v průmyslovém množství.“ (Edmondo)

Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) se stavila ke kultuře italské kuchyně v České republice negativně. Jak se sama vyjádřila, Češi jsou zvyklí jíst italská jídla v tom nejhorším slova smyslu. Často se zde v České republice informátoři setkali s italskými recepty, které v jejich rodné zemi ani neexistují.

„Pizzu jím, u nás blízko je jedna dobrá pizzerie, ale recepty jsou teda hrozný. Jsou tu dva typy, které můžu jíst, protože ty kombinace jsou hrozný pro mě. Nikdy to nebude to samý, ale je potřeba si zvyknout.“ (Erica, 29 let, 3 roky v ČR, lektorka)

Většina informátorů uznala, že česky moc doma nevaří, a to z několika důvodů. Mezi hlavní patřila především zdouhavá doba přípravy, složitost a fakt, že se jedná většinou o jídla velmi těžko stravitelná v porovnání s italskou kuchyní. Někteří informátoři, jako Edmondo (42 let, 3 roky v ČR, koordinátor mezinárodní spolupráce ve firmě Baťa) nebo Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) se pokoušeli české recepty trochu odlehčit. Česká kuchyně připadala informátorům ale chutná, ačkoliv možná málo rozmanitá. Někteří informátoři se shodovali na tom, že jim z české kuchyně velmi chutná maso, ale chybělo jim v ní více zeleniny a ovoce.

„Z české kuchyně mi chutná maso, ale jinak je na mě příliš těžká. ... Vařím spíš tu středozevní kuchyni, zeleninu, těstoviny. Preferuji italskou kuchyni, protože jsem na ni zvyklý. Máme tepleji a jíme více zeleniny a ovoce. Nemohl bych si asi nikdy zvyknout na českou kuchyni.“ (Maurizio, 24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě)

Pokud se informátoři rozhodli jít na jídlo do restaurace, z větší části preferovali jít na české jídlo. Z rozhovorů se dá říct, že česká jídla informátoři neradi vařili doma, ale rádi ochutnávali a poznávali venku. Italskou kuchyni naopak preferovali vařit sami. Samozřejmě se nejednalo o pravidlo, ale vždy o aktuální preferenci. Ve většině případů preferovali informátoři nakupovat potraviny, i ty italské, v obyčejných supermarketech.

„Já chodím nakupovat do supermarketů. Jdeš do Lidlu a najdeš italské produkty, jdeš do Tesca a najdeš je také. Nechodím do italských obchůdků. Vždy říkám, že jsem v Česku zchudla. Co se týká peněz. ... Máme jiné zvyklosti. I v jídle. ... Já, když jdu nakupovat, tak dělám italský nákup. Mám své zvyky. Nejdu koupit jen klobásu, chleba, nebo Eidam. ... Vidím, co nakupují další lidé. ... Logicky jsou tedy moje výdaje vyšší, než ty, co máte třeba vy. ... Ale ačkoliv jsem možná zchudla, co se peněz týká, tak jsem zbohatla na dalších věcech.“
(Lorena, 47 let, 6 let v ČR, pokojská)

Do italských prodejen chodili informátoři většinou jen pro vybrané produkty³⁶, například lokální potraviny, které nesehnali v běžném supermarketu. Dále jsou to místa, kam chodili za kvalitou, za kterou byli ochotni si připlatit. Nevyužívali ale příliš často služeb italských prodejen z důvodu vyšších cen zboží, které jsou proti Itálii, a často i běžného českého supermarketu, několikanásobně vyšší.

„Může se stát dvakrát, třikrát do měsíce, že zajdu do italské prodejny pro šunku a parmazán, ale jinak jsem spokojený. ... Jednou jsem šel i do sicilské prodejny pro sardský sýr³⁷. Preferuji supermarkety. Italské prodejny jsou příliš drahé. Další důvod je ten, že některé věci, za které dám doma jedno euro, tady zaplatím tři nebo čtyři eura.“ (Maurizio, 24 let, 2 roky v ČR, koordinátor v mezinárodní firmě)

Žádný z informátorů se nevyjádřil negativně k dostupnosti italských produktů v České republice a všichni byli přesvědčeni, že v dnešní době se dá sehnat vše, s menšími nebo většími obtížemi. Většina informátorů nebyla velmi spokojena s kvalitou zeleniny a ovoce v České republice. Informátorka Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) si zvykla hledat

³⁶ Často zmiňované jsou, mimo jiné italské uzeniny, sýry, vína a konzervy

³⁷ Pecorino sardo

kvalitnější zeleninu na farmářských trzích. Informátoři si často jisté produkty, jako jsou salámy a sýry, dováželi od svých rodin z Itálie a samozřejmě byly i produkty, které informátorům z domova chyběly a bez kterých se naopak vůbec v kuchyni neobešli. Jednalo se především o olivový olej, kvalitní těstoviny a ryby.

„Nechutnají mi tady uzeniny. Nelíbí se mi, jak je balí a že už jsou nakrájené. Čerstvost je jedna z nejdůležitějších vlastností uzenin.“ (Erica, 29 let, 3 roky v ČR, lektorka)

4.11.1 Kultura stolování

Kultura stolování byl jev, který informátoři považovali za velmi odlišný. Čas k jídlu byl pro ně i moment, kdy se rodina a přátelé sejdou společně a popovídají si a stůl se pokaždé prostírá a připravuje. Dle informátorky Ericy (29 let, 3 roky v ČR, lektorka) na stole nikdy nechybí sůl a olivový olej. Stolování je pro Italy jakýsi rituál, který informátoři u Čechů nenacházeli v takové míře, a jedná se o zvyk silně zakořeněný.

„Když se Italové setkají u stolu, je to i k mluvení. Tady je to ale moment k jídlu. Je pravda, že Vánoční oběd v Itálii trvá čtyři, pět hodin. Nosí se zákusky, mluví se, pak se nosí první chody, mluví se. Stolování je pro Itala rituál.“ (Gianluca, 31 let, 10 měsíců v ČR, lektor)

„Během týdne mi vyhovuje jíst rychle, ale když jdu do restaurace a vidím, že mi odnášejí talíř hned, jak odložím vidličku, mě dovádí k šílenství. ... Tohle je i kulturní odraz. Když jsem v Itálii tak vědí, že se najíš v klidu, povídáš si, prostě v pohodě.“ (Lorenzo, 31 let, 5 let v ČR, lektor)

4.12 Diskriminace

Informátoři se shodli, že se v České republice s velkým projevem diskriminace nesetkali. Praha pro ně byla kosmopolitním městem, kde jsou různé kultury zvyklé žít vedle sebe. Problém informátoři viděli především v oblasti předsudků české společnosti proti Italům, jako takovým a tyto předsudky pak často považovali za jistou obdobu diskriminace. Často se tu setkávali s jistým druhem smyslu pro humor proti italské národnosti. Informátor Gianluca (31, let 10 měsíců v ČR, lektor) uvedl, že jsou Italové nahlíženi často z legrace například jako na charakter Silvia Berlusconiho³⁸.

„Nemluvím o diskriminaci, ale o předsudcích. Jako, že Italové sem přichází jen kvůli jednomu, ženám, že přichází jen oklamat lidi. Podnikat trochu divně. Nemůžu popřít, že to tak není, ale ne všichni jsme takoví.“
(Massimiliano, 33 let, 3,5 roku v ČR, IT technik)

Lorena (47 let, 6 let v ČR, pokojská) uznala, že se občas v České republice setkala s jistým druhem diskriminace, ale pouze v jazykové oblasti. Mimo to se všichni informátoři ale shodli, že se nejedná o žádný velký projev tohoto fenoménu. Informátorka Sonia (41 let, 11 let v ČR, lektorka) dokonce uvedla, že měla v práci samé výhody, oproti českým lektorům italštiny, jako rozená Italka.

„Jedna věc, které jsem si tu všimla, je způsob, jakým k tobě mluví. Víš, my Italové, kteří nemluvíme česky, když jdeš nakoupit, slyšíš to: česky, prosím! Trošku s tou zlostí v hlase. Česky prosím! To s tebou vždy trochu hne. Nebo třeba takové to: ha, Ital! ... Nebo tady je ten problém, že je tu vše psané jenom v češtině, ne v angličtině.“ (Lorena)

---

³⁸ Bývalý italský předseda vlády, který je známý iniciátor různých skandálů

5 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Výzkum bakalářské práce objasnil, že se Italové žijící v České republice považovali stále, i po letech, za Italy. Jak tvrdili sami informátoři, jejich italské *Já* je stálé a nelze jej nijak změnit. Někdy si na sobě ale všímali jistého ovlivnění. Jednalo se především o změnu chování v jistých situacích. Příkladem lze uvést situaci, kdy někdo přijde na smlouvanou schůzku později, než bylo domluveno. Pokud by se tato situace stala v době, kdy někteří informátoři žili ještě v Itálii, chápali by to jako běžnou záležitost. Nyní je taková situace rozčílí.

Informátoři vnímali velmi pozitivně možnosti, které jim Česká republika nabízí. Život v Itálii jim podle jejich výpovědí v současné době nenabízí lepší příležitosti. Někteří přiznávali, že pokud by se situace v Itálii razantně změnila k lepšímu, tak by se rádi vrátili. Část informátorů si zde ale již založila rodinu, a proto je pro ně méně přijatelné vrátit se do rodné země. Mladí lidé uznávali, že v České republice mají mnohem více možností osobního růstu a získávání zkušeností.

Informátoři byli ateisté i věřící, ačkoliv většinou víru nepraktikovali. Často se s náboženstvím nedokázali identifikovat, protože už mu nevěří. Preferovali ve víru věřit po svém, ale nepraktikovat navenek. Ačkoliv jsou Italové považováni za národ hluboce katolicky založený, informátoři nevěřili, že se jedná vždy o víru upřímnou a přiznávali, že se často setkali s případy praktikování víry hlavně “navenek”.

Italové jsou velmi citliví k otázce být posuzováni okolím a jsou velmi opatrní, aby vždy na ostatní působili dobře, upraveně a chovali se na první pohled slušně. Neustálá obava ze špatného hodnocení od okolí je důležitým aspektem italského charakteru. K otázce slavení svátku a zvyklostí měli informátoři velmi jednoduché postavení. Důležitost tradice pro ně představovaly hlavně oslavy Vánoc a Velikonoc. Ostatní svátky pro ně neměly zvláštní hodnotu. České tradice znali, ale bližší vztah měli k italskému způsobu slavení, především Vánoc, kdy pro ně bylo důležité být se svoji rodinou.

Italský jazyk byl pro většinu důležitým faktorem identifikace. Český jazyk uměli informátoři aspoň na základní komunikativní úrovni. Mladí lidé byli více ochotni se jazyku učit a aspoň polovina z nich byla schopná komunikace na velmi dobré úrovni. Shodovali se na tom, že bez dobré znalosti českého jazyka je možnost integrace do české společnosti slabá. O integraci mezi majoritní společností měla zájem většina informátorů, ve větší či

menší míře. Znalost českého jazyka považovali za nezbytnost ke kvalitní integraci, ale ne za nezbytnost k životu v České republice. Česká republika znamenala pro informátory tedy pocit bezpečí, jistoty a možností, které jim v této situaci nemůže dát Itálie. Přátelství vyhledávali spontánně, jak mezi Čechy, tak Italy a ostatními národnostmi bez rozdílu.

Vyhledávání informací mezi informátory nebylo jasně jazykově vymezené. Všichni informátoři se dokázali domluvit minimálně italsky, lehce česky i anglicky, proto měli vysokou variabilitu výběru. Totéž platilo pro výběr jazyku u sledování televize a filmů, popřípadě čtení knih. Byla znát lehká preference italštiny, díky snadnosti.

Italská identita byla u absolutní většiny neměnitelná, informátoři se cítili být Italy a necítili téměř žádnou formu diskriminace vztahující se k jejich národnosti. Viděli rozdíly v charakterových vlastnostech obou národností, a ačkoliv ty české nepovažovali vždy za negativní, italský veselý charakter jim byl bližší, nicméně si dokázali vážit i klidného českého přístupu.

6 ZÁVĚR

Bakalářská práce ukázala, jaké faktory slouží Italům žijícím v České republice k jejich identifikaci. Mimo to poukázala na to, v jaké míře si Italové tyto faktory připouštějí, jakou důležitost jim přiřkládají a jak tuto identifikaci vnímají. Stejně důležité bylo i zjištění, co jim, jako cizincům na území České republiky, přijde důležité k tomu, aby podpořili svoji italskou národnost.

Práce se zaměřovala i na to, jak se Italové v majoritní české společnosti cítí, jak vnímají spoji kulturu, svoje *Já* a své okolí. Svoji italskou identifikaci viděli informátoři především ve svém původu a v prostředí, ve kterém vyrůstali. Jednalo se v jejich případě o emoční vztah ke své rodné vlasti a jazyku. K samotné rodné zemi měli velmi kladný vztah a považovali ji za krásnou zemi, která je ale v situaci, kdy nenabízí žádnou budoucnost. Za tuto situaci se vinili právě samotní informátoři jako Italové. Většina informátorů se rozhodla odjet z rodné země do České republiky z důvodu ekonomické krize a slabých sociálních opatřeních, doprovázených zájmem o zkušenost v cizí zemi. V České republice pak našli jistoty, které jim v Itálii chyběly.

Svoji *italskou* identitu si Italové v České republice udržují a konstruují především skrze komunikaci s rodinou a italskými přáteli. Rodina je pro Italy velmi silným pojítkem s Itálií a Italové, dle informátorů, jsou ke své rodině skutečně silně poutaní. Rodný jazyk je pro většinu z nich také velmi důležitým aspektem k identifikaci. I kontakt s italskými přáteli jim dodával příjemný pocit, kdy mohli čerpat z italského veselého charakteru, který jim často chyběl u Čechů. Srazy, pořádané komunitou, nebyly pro informátory důležitým prvkem jejich identity.

Neméně důležitým faktorem je pak udržování tradiční italské kuchyně a informátoři se shodovali na tom, že jejich kuchyně slouží jako identifikační prvek Italů nejen v rodné zemi, ale i mimo ni. Jedná se o jejich společnou pýchu.

Svoje italské *Já* si Italové v České republice často připomínají i pomocí běžných maličkostí, jako může být pouhé vychutnání kávy v kavárně, čtení knih, srazy s velkým množstvím přátel nebo touha promluvit si s přáteli v rodném dialektu, kterým v Itálii často ani nemluvili. Estetické cítění a působení dobře na okolí je také jedním z faktorů, který patří k italské identifikaci.

Náboženství se neprojevalo jako faktor, který by Italům pomáhal udržovat jejich identitu. Informátoři byli ateisté i věřící, ale ve velké míře neprojevovali svoji víru navenek. Nenavštěvovali téměř mše, jako je častým zvykem v Itálii, a svoji víru si udržovali uvnitř sebe. Náboženská výchova Italům poskytuje jisté množství hodnot, které v nich zůstávají, ale pochopení samotné víry je podle informátorů otázkou času, věku a zkušeností.

Bakalářská práce si kladla za cíl odpovědět na výzkumnou otázku, *jakým způsobem si Italové žijící v České republice konstruují a jak vnímají svoji identitu*, pomocí polostrukrovaných rozhovorů, rozdělených do okruhů, podle kterých se situace dala snadněji analyzovat. Výzkum ukázal, že si Italové v České republice udržují a zároveň vnímají svoji *italskou* identitu pomocí několika faktorů, především jazykem, rodinnými vztahy, zvyklostmi a udržováním tradiční italské kuchyně.

Zajímavým zjištěním práce byl fakt, že většina informátorů neměla zájem o setkávání s ostatními členy italské komunity ve formě organizovaných kulturních akcí. Informátoři se shodovali v tom, že své přátele nemusí vyhledávat jen mezi Italy, a také v tom, že jim srazy pořádané Italy připadají jako srazy pravého italského klišé. Návazný výzkum by se mohl zaměřit na otázku, zda by se tato situace mohla zlepšit jinou organizací kulturních a společenských akcí pořádaných Italským kulturním institutem.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

7.1 Literatura

ANDERSON, Benedict. *Představy společnosti: úvahy o původu a šíření nacionalismu*. 1. české vyd. Překlad Petr Fantys, Miloslav Uličný. Praha: Karolinum, 2008, 274 s. Limes (Karolinum). ISBN 978-802-4614-908.

ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2001. 317 s. Obzor (Prostor). ISBN 80-726-0051-6.

BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2003. 347 s. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9.

BERGER, Peter; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Překlad Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 80-859-5946-1.

BITTNEROVÁ, Dana; MORAVCOVÁ, Mirjam a kol. *Etnické komunity: integrace, identita*. 1 vyd. Praha: FHS UK, 2011. 359 s. ISBN 978-808-7398-135.

ČANĚK, David. *Národ, národnost, menšiny a rasismus*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1996. 96 s. ISBN 80-852-4194-3.

EISENSTADT, Samuel Noah; GIESEN, Bernhard. Konstrukce kolektivní identity. In HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. s. 361 – 374. ISBN 80-86429-20-2.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Vyd. 1. Překlad Tereza Kuldová a Marek Jakoubek. Praha: Triton, 2007. 268 s. ISBN 978-80-7254-925-2.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. 352 s. Studijní texty (Slon), ISBN 978-807-4190-537.

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-856-0528-7.

GELLNER, Ernest André. *Nacionalismus*. 1. vyd. Překlad Hana Novotná, Petr Skalník. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 133 s. ISBN 80-7325-023-3.

GREW, Raymond. Konstrukce národní identity. In HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. s. 203 – 216. ISBN 80-86429-20-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 408 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 339 s. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-868-6171-6.

HIRT, Tomáš; JAKOUBEK, Marek a kol. Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit: antropologická perspektiva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 279 s. ISBN 80-864-7383-X.

HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. 1. vyd. Editor Miroslav Hroch. Překlad Alena Bakešová. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 451 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), ISBN 80-864-2920-2.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-717-8535-0.

JENKINS, Richard. *Rethinking ethnicity: arguments and explorations*. Thousand Oaks, California: Sage, 1997. 195 s. ISBN 08-039-7677-1.

JENKINS, Richard. *Social identity*. 3rd ed. New York: Routledge, 2008. 246 s. ISBN 978-020-3927-410.

LELLI, Gabriella. *L'identità rimossa: gli italiani e l'Italia : profilo di una dialettica complessa*. Roma: A. Armando, 2000c, 285 s. Intersezioni (Rome, Italy). ISBN 88-714-4832-4.

MATYSOVÁ, Kamila. *Akulturační imigrantů v České republice. Acta oeconomica Pragensia: Vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2012. 35 s. ISSN 0572-3043.

NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. rozšířené vyd., v *Academii* vyd. 1. Praha: Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7.

PECHAR, Jiří. *Být sám sebou: pojem identity a jeho meze*. 1. vyd. Praha: Hynek, 1995. 203 s. KROV: kritika, rozum, věda. ISBN 80-85906-13-9.

PELCOVÁ, Naděžda a kol. *Multikulturalismus a multikulturní výchova*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009. 227 s. ISBN 978-80-7290-392-4.

PETRUCIJOVÁ, Jelena. *Multikulturalismus, kultura, identita*. 1. vyd. Ostravská univerzita, 2005. 66 s. ISBN 80-736-8083-1.

PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996. 747 s. ISBN 80-718-4164-1.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-280-5.

SARTORI, Giovanni. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 1. vyd. v čes. jaz. Překlad Karolína Křížová. Praha: Dokořán, 2005. 134 s. Bod (Dokořán). ISBN 80-736-3022-2.

SMITH, Anthony. *Etnický základ národní identity*. In HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. s. 361 – 374. ISBN 80-86429-20-2.

STRAUSS, Anselm; CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie* Přel. S. Ježek. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-858-3460-X.

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 215 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-808-6429-830.

THIESSE, Anne-Marie. *Vytváření národních identit v Evropě 18. až 20. století*. 1. vyd. Překlad Pavla Doležalová. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 263 s. Politika a společnost. ISBN 978-807-3251-185.

VÝROST, Jozef; SLAMĚNÍK, Ivan a kol. *Sociální psychologie*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8.

7.2 Internetové zdroje

CALABRESE, Omar. *Esiste una "identità italiana"?* [online]. 2009 [cit. 2014-05-04]. Dostupné z: <http://www.omarcalabrese.net/?p=215>

HENIG, David. *Migrace* [online]. 2007 [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/migrace>

HIRT, Tomáš. *Přehled základních tezí modernistického pojetí nacionalismu* [online]. 2007 [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/prehled-zakladnich-tezi-modernistickeho-pojet>

Italský kulturní institut Praha. *Kdo jsme.* [online]. 2014 [cit. 2014-06-22]. Dostupné z: http://www.iicpraga.esteri.it/IIC_Praga/Menu/Istituto/Chi_siamo/

Náboženství Itálie. *Itálie.net* [online]. 2013 [cit. 2014-06-25]. Dostupné z: <http://itálie.net/nabozenstvi>

ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. *Cizinci s povoleným pobytem. Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Proč studovat Italštinu. *Katedra romanistiky filosofické fakulty UP* [online]. 2012 [cit. 2014-05-02]. Dostupné z: http://romanistika.upol.cz/katedra/italska_filologie/proc_studovat_italstinu.html

ROUBAL, Ondřej. *Když se řekne identita.....regionální identita. (I. část): SocioWeb* [online]. 2009 [cit. 2014-05-03]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=138&lst=116>

8 PŘÍLOHY

8.1 Příloha č. 1: Seznam základních otázek do polostrukturovaných rozhovorů

Osobní vztah k České republice a k Itálii, stereotypy

1. Jak dlouho žijete v ČR?
2. Jaký důvod Vás vedl k přestěhování?
3. Chcete tu zůstat a z jakého důvodu?
4. Jak byste definoval/a Váš vztah k ČR?
5. Jak byste definoval/a Váš vztah k Itálii?
6. Co pro Vás znamená život v ČR?
7. Jaký vidíte hlavní rozdíl života zde a v Itálii?
8. Setkal/a jste se v ČR se stereotypy k Vaší národnosti?
9. Jak byste definoval stereotypní obraz Itala/Čecha?
10. Cítíte se spíše jako Čech nebo Ital?
11. Co Vás definuje být Italem/Čechem?
12. Co děláte v ČR k tomu, abyste si připomněl/a svoji *italskou stránku*?
13. Zažil/a jste zde nějakou formu diskriminace kvůli vaší národnosti?

Identita

1. Jste v kontaktu se svojí rodinou a přáteli v Itálii?
2. Jak byste definoval/a svůj vztah k rodině v Itálii?
3. Jak často se vracíte do Itálie?
4. Co Vám nejvíce chybí z domova?
5. Kde se cítíte být doma?
6. Pohybujete se v ČR v okolí ostatních Italů?
  - Jakým způsobem vyhledáváte komunitu Italů v ČR?
  - Navštěvujete srazy a akce pořádané danou komunitou?

7. Jak vnímáte svou národnost mezi Čechy?
8. Máte partnera? Jaké je národnosti?
9. Máte děti?
  - Považujete za důležité je učit česky?
  - Jaké školy navštěvují?

Jazyk

1. Jakou důležitost má pro Vás český jazyk k zapadnutí do české společnosti?
2. Studujete češtinu?
3. Jaký jazyk považujete za ten, který v ČR aktuálně využíváte nejvíce?
4. V jakém jazyce vyhledáváte informace, čtete knihy, sledujete TV a čtete noviny?

Kultura, tradice a náboženství

1. Jak se stavíte k slavení italských tradic zde v ČR?
2. Jaké svátky slavíte?
3. Vnímáte rozdílnost v pohledu na náboženství mezi Italy a Čechy?
4. Jak vnímáte svoji kuchyni?
  - Preferujete italské restaurace?
  - Vaříte italská jídla?
  - Jaké italské potraviny Vám zde nejvíce chybí?
  - Jak byste definoval/a rozdíl mezi italskými a českými zvyklostmi u stolování?